लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

भीरकोट नगरपालिका, स्याङ्जा

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

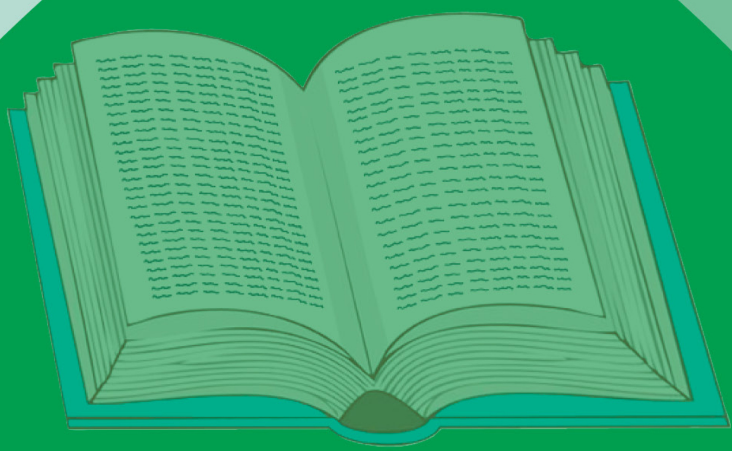

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

भीरकोट नगरपालिका, स्याङ्जा

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि (VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be a Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य (MISSION)

स्वतन्त्र एवम् गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide Independent and Quality Audit Service)

मूल्य मान्यता (Core Values)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फर्स्यौटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फर्स्यौट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुर्‍याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)

२०८३ वैशाख **महालेखापरीक्षक**

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

Office of the Auditor General

प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय, गण्डकी प्रदेश

काठमाडौं

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-३०

च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/306

श्रीमान् प्रमुखज्यू,
भीरकोट नगरपालिका,
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय,
स्याङ्जा।

विषय - लेखापरीक्षण प्रतिवेदन सम्बन्धमा ।

लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा (२) बमोजिम त्यस पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी तयार गरिएको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन यसैसाथ संलग्न गरी पठाइएको बेहोरा जानकारीका लागि अनुरोध छ।

(श्याम प्रसाद भण्डारी)
नायब महालेखापरीक्षक

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General
प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय, गण्डकी प्रदेश
काठमाडौं

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-३०
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/306

श्रीमान प्रमुखज्यू ,

भीरकोट नगरपालिका, नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

दार्सिङ, स्याङ्जा।

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

१. कैफियत सहितको राय

हामीले त्यस नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौं।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक,पालिकाबाटपेस भएको २०८२ आषाढ मसान्तसम्मको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत एवं वार्षिक प्रतिवेदन, बजेटको तुलनात्मक विवरण, स्थानीय सञ्चित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरूसमावेश भएको स्थानीय तहको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन तथा प्रचलित कानुनबमोजिम सारभूत रूपमा सही र यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ।

२. कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

२.१. महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत नेपाल सार्वजनिक क्षेत्रलेखामानको ढाँचामा वित्तीय विवरण तयार गर्नुपर्नेमा यस पालिकाले तयार गरेको वित्तीय विवरणमा अन्तरसरकारी अख्तियारी, आन्तरिक आय, विविध कोष लगायतका कारोबार समावेश गरेको छैन।

२.२. नगरपालिकाको लेखापरीक्षणबाट रु.२४ लाख ७ हजार बेरुजु देखिएकोमा प्रतिक्रियाबाट रु.१५ लाख ३६ हजार फस्यौंट भई प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रु.४२ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु.८ लाख २८ हजार गरी जम्मा रु.८ लाख ७० हजार बाँकी रहेको छ। गत वर्षसम्म कायम बेरुजू रु.४ करोड ४९ लाख ५८ हजार मध्ये रु.३९ लाख ३१ हजार फस्यौंट भई यस वर्षको थप समेत हालसम्म अद्यावधिक बेरुजू रु.४ करोड १८ लाख ९६ हजार बाँकी रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको बेहोरा यसैसाथ संलग्न छ।

२.३. आम्दानी तथा खर्चको स्रेस्ता नगदमा आधारित लेखा प्रणाली अवलम्बन गरेकोले नगरपालिकाको पेस्की बाहेक सम्पत्ति तथा दायित्व यकिन हुने कुनै जानकारी खुलाएको छैन। हाम्रो लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेका सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। वित्तीय विवरण तयार गर्ने स्थानीय तहसँग हामी स्वतन्त्र छौं। त्यसैगरी स्वीकृत आचारसंहिताको पालना गरी कार्यसम्पादन गरेका छौं।लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त गरेका लेखापरीक्षण प्रमाणहरू हाम्रो राय व्यक्त गर्ने आधारका लागि पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्ने कुरामा कार्यालय विश्वस्त छ।

३. अन्य बेहोरा- लेखापरीक्षणबाट ऐन नियमको परिपालना, आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था, स्थानीय वित्त व्यवस्थापन,सम्पत्तिको संरक्षण, स्रोत साधनको प्राप्ति र उपयोग, शासकीय प्रवन्ध, स्रोत सुनिश्चितता र बजेट व्यवस्थापन र विकास प्रशासन र सोको कार्यान्वयन, अनुदान वितरण तथा अनुगमन, सेवा प्रवाह, स्थानीय प्रशासन, जवाफदेहिता र सुशासन लगायतका विषयमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानबमोजिम सही र यथार्थ हुने गरी वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा जालसाजी वा अन्य गल्तीका कारण वित्तीय प्रतिवेदन सारभूतरूपमा गलत आँकडारहित स्वरूपमा बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको छ। नगरकार्यपालिका, प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत नगरपालिकाको वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

५. वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षणउपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय प्रतिवेदन समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आकडा रहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी राय सहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो। लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम लेखापरीक्षण कार्य सम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुँदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूत रूपमा गलत आकडा मानिएको छ।

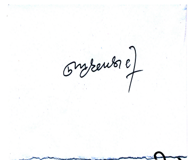

(श्याम प्रसाद भण्डारी)
नायब महालेखापरीक्षक

बेरुजु वर्गीकरण

चालु वर्षको बेरुजु

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट फछ्यौंट			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
										असुल गर्नुपर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती								
४६	५७	२४,०७,०१४	०	४९	१५,३६,८१४	०	४६	८	८,७०,२००	०	८,२८,०००	४२,२००	०	०	८,७०,२००	०

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौंट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
स्याङ्जा	४,४९,५८,०००		३९,३१,२८७	४,१०,२६,७१३		८,७०,२००	४,१८,९६,९१३

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
			प्रतिकृयाबाट सम्परीक्षण भएको	
१	२०८१/८२		सेनिटरी प्याड खरिद	८३,३२८
२	२०८१/८२		संघीय समपूरक अनुदान	१०,७६,४१८
३	२०८१/८२		लागत सहभागिता	१,१४,४०५
४	२०८१/८२		बैठक भत्ता वढी भुक्तानी	३१,४५०
५	२०८१/८२		बीस प्रतिशत लागत सहभागिता	६४,०००

६	२०८१/८२		बढी भुक्तानी	३२,०००
७	२०८१/८२		पाठ्यपुस्तक बढी निकासा	८,१११
८	२०८१/८२		पदाधिकारीलाई यातायात	१९,०००
९	२०८१/८२		पदाधिकारी अनुगमन भत्ता	५,६५२
१०	२०८१/८२		छात्रवृत्ति बढी निकासा	९,६००
११	२०८१/८२		कार्यालय समयको बैठक भत्ता	२२,९५०
१२	२०८१/८२		कर कट्टी छुट	१८,९००
१३	२०८१/८२		अनुगमन भत्ता	५१,०००
			जम्मा	१५,३६,८१४
			गत विगतको सम्परीक्षण भएको	
१४	२०८०/८१		सामुदायिक सिकाई केन्द्र	५,००,०००
१५	२०८०/८१		सफ्टवेयर खरिद	२,७१,८६५
१६	२०८०/८१		शुभकामना सन्देश तथा क्यालेण्डर छपाइ	९,८५,४१३
१७	२०८०/८१		म्याद ननाघेको पेश्की	०
१८	२०८०/८१		भेरियशन	८,५०,८५१
१९	२०८०/८१		बैङ्क हिसाब विवरण	४,७६,३३८
२०	२०८०/८१		बढी भुक्तानी	२,२६,०००
२१	२०८०/८१		फरक शिर्षक बाट भुक्तानी	१,२०,१७०
२२	२०८०/८१		प्रारम्भिक बालविकास अनुदान	३६,०००
२३	२०८०/८१		पेश्की बाँकी	६०,८५०
२४	२०८०/८१		दिवा खाजा	३,८८,८००
२५	२०७९/८०		मृत्यु पश्चात भत्ता भुक्तानीः	६,०००
२६	२०७९/८०		कर कट्टी बाँकी	९,०००
जम्मा				३९,३१,२८७
कुल जम्मा				५४,६८,१०१

भीरकोट नगरपालिका, स्याङ्जा

(८०४४३४०४३००)

भीरकोट नगरपालिका , स्याङ्जा

परिचय

१ **परिचय**

(क) कार्यालय परिचय :- स्थानीय शासन पद्धति सुदृढ गरी विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यास संस्थागत गर्दै स्थानीय सरकार सञ्चालन गर्न यस पालिकाको स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले सञ्चालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह–अस्तित्व र समन्वय प्रवर्द्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु पालिकाको उद्देश्य रहेको छ । यस पालिकामा ९ वडा रहेको छ भने क्षेत्रफल ७८.२३ वर्ग किलोमिटर तथा २२ हजार ६४५ जनसंख्या रहेको छ ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य :- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि :- यस कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, वित्तीय व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८२।५।१२ देखि २०८२।५।१५ सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति :- कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, अन्य कारोबार, आय -व्यय, सम्पत्ति तथा दायित्वको गरी जम्मा रु.१,४४,९४,९४,१३,८०९।८१ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) लेखापरीक्षणमा परीक्षण गरिएका मुख्य विषयहरु :- लेखापरीक्षण योजना अनुसार परीक्षण गरिएका विषयहरु अनुसूची – २ मा

संलग्न छ ।

(ज) लेखापरीक्षणको क्रममा असुली :- लेखापरीक्षणको क्रममा निम्नानुसारको रु.२७,१६७।- असुल भई दाखिला प्रमाण पेश भएको छ ।

सि.नं	विवरण	भोचर नं.	दाखिला भएको सञ्चित कोष	रकम
१	शिक्षा तर्फको विभिन्न कार्यक्रमको बढी भुक्तानी	८६२१५४५५	सङ्घीय	९६००
२	स्वास्थ्य कार्यक्रम १५ प्रतिशत कर कट्टी	८६१८१२०२	सङ्घीय	१३५००
३	सामाजिक सुरक्षा		सङ्घीय	४०६७
			जम्मा	२७१६७

२ **एकीकृत आय -व्यय**

पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को समग्र आर्थिक कारोबार समेटिने गरी तयार गरेको एकीकृत आर्थिक विवरणको संक्षिप्त अवस्था निम्नानुसार रहेको छः

प्राप्ति			भुक्तानी		
विवरण	रकम रु.	रकम रु.	विवरण	रकम रु.	रकम रु.
सुरु मौज्दात		३२९०२८९२.१०	चालु खर्च		३८०५०८६८७.१०
१.संचित कोष	२४८८४६६०.१०		१. पालिका तर्फ	१२८७०४०८७.१२	
२.धरौटी	७०३२००६.००		२.संघीय सशर्त	२३६९८४०१७.९८	
३.कार्य संचालन कोष (विविध खर्च खाता)	०.००		३.संघीय विशेष	१४८२०५८२.००	
४.अन्य कोष(प्रकोष व्यवस्थापन कोष खाता)	९८६२२६.००		४.प्रदेश सशर्त	०.००	
यस वर्षको आय			५.प्रदेश विशेष	०.००	
१.आन्तरिक आय		४२८८६२०१.१७	पूँजिगत		११२३५१३३८.२७
२.वित्तिय हस्तान्तरण (संघ)		४७६७९०६२३.६०	१.पालिका तर्फ	७८८४७५०६.३७	
क)समानीकरण अनुदान	९३८२४३२०.००		१.संघीय सशर्त	११२९८७६५.००	
ख)राजश्व बाँडफाँड	८०४००५४०.४९		३.संघीय विशेष	५५०७१२०.००	
ग)सशर्त अनुदान	२७११४१०००.००		५.संघीय समपुरक	१०६९०००२.००	
घ)समपुरक अनुदान	१०७०४८५४.००		५.प्रदेश सशर्त	०.००	
ङ)विषेश अनुदान	२०६९६३७६.००		६.प्रदेश विशेष	१९९९९४४.९०	
च)रोयल्टी	२३५३३.११		७.प्रदेश समपुरक	४००८०००.००	
३. वित्तीय हस्तान्तरण (प्रदेश)		३५७०२४५९.५६	अन्तर सरकारी अख्तियारी (संघ)		१७९५१६९०४.००
क)समानीकरण अनुदान	१३०५५०००.००		क)सामाजिक सुरक्षा	१७४३१५५४१.००	
			ख)विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना (केन्द्र)	६६६०००.००	
ख)राजश्व बाँडफाँड	१६६३९४५९.५६		ग)स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	९५६५४७.००	
			घ)स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	३५७८८१६.००	
ग)सशर्त अनुदान	०.००		५.अन्तर सरकारी अख्तियारी (प्रदेश)		०.००
घ)समपुरक अनुदान	४००८०००.००		६.ऋण/वित्तिय व्यवस्था		०.००
ङ)विषेश अनुदान	२००००००.००		७.धरौटी फिर्ता तथा सदर स्याहा		४७५८९०९.००
च)रोयल्टी	०.००		८. कार्यसंचालन कोष आय (विविध खर्च खाता)		५०५५३८६.००
छ)अन्य	०.००		९.अन्य कोषवाट भएको खर्च		०.००
४.अन्तर सरकारी अख्तियारी (संघ)		१७९५१६९०४.००	१०.गैरसरकारी संस्थाबाट संचालित योजना		०.००
क)सामाजिक सुरक्षा	१७४३१५५४१.००		१२.अन्य सहयोगमा प्राप्त संचालित योजना		०.००
ख)विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना (केन्द्र)	६६६०००.००		१२.अन्य खर्च		०.००
ग)स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	९५६५४७.००		अनुदान फिर्ता		
घ)स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	३५७८८१६.००		१.संघ तर्फ		२३२४१७४३.०२
५.अन्तर सरकारी अख्तियारी (प्रदेश)		०.००	क)सशर्त अनुदान	२२८५८२१७.०२	
६.ऋण/वित्तिय व्यवस्था		०.००	ख) विशेष अनुदान	३६८६७४.००	
७.धरौटी आय		३१३८४१८.१६	ग)समपुरक अनुदान	१४८५२.००	

८.कार्यसंचालन कोष आय (विविध कोष खाता)		५९४६१८०.८३	२. प्रदेश तर्फ	५५.१०	५५.१०
			क)सशर्त अनुदान	०.००	
			ख) विशेष अनुदान	५५.१०	
			ग)समपुरक अनुदान	०.००	
			अन्तिम मौज्दात		७१४५०६५६.९३
			१.संचित कोषको मौज्दात	६४०५२९१५.७७	
			२. धरौटी	५४११५१५.१६	
			३.कार्यसंचालन कोष (विविध खर्च खाता)	०.००	
			४.अन्य कोष		
			क)विविध कोष खाता	१००००००.००	
			ख)प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	९८६२२६.००	
जम्मा		७७६८८३६७९.४२	जम्मा		७७६८८३६७९.४२

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

३ **वित्तीय प्रतिवेदन**

३.१ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को नियम ७२ मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा नियम ७६(२) मा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले २०७६।२।१९ मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ । पालिकाले उपलव्ध गराएको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) सम्बन्धमा निम्नअनुसार देखिएको छः

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा ३.१ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

३.२ **वित्तीय विवरणको यथार्थता** - पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ । आर्थिक कारोबार गर्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवदेन गर्नुपर्दछ भने सोही प्रणालीबाट स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) तयार गर्नुपर्छ । पालिकाले सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु.१७,४३,१५,५४१।-, विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजनाको रु.६,६६,०००।-, स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार योजना (चालु) को रु.९,५६,५४७।- र स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार योजना (पुँजीगत) को रु.३५,७८,८१६।- समेत गरी रु.१७,९५,१६,९०४।- सुत्रमा लेखाङ्कन गरेको छैन । जसले गर्दा सुत्रबाट तयार भएको वित्तीय विवरण पूर्ण नहुँदा पालिकाको यथार्थ आर्थिक अवस्थाको चित्रण गरेको छैन । तसर्थ सबै आर्थिक कारोबार सुत्र मार्फत हुने र सबै कारोबार वित्तीय विवरणमा समावेश गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

३.३ **फरक हिसाब** – यस पालिकाले सुत्रबाट तयार गरेको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०) ले सबै कारोबार नसमेटेको कारण लेखापरीक्षणका क्रममा पालिकाबाट भएका सबै कारोबार समेटिने गरी एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गर्न लगाइएकोमा उक्त दुई विवरणमा देहायअनुसार गत वर्षको जिम्मेवारी रु.१,०६,२४,८९५।- , यस वर्षको प्राप्ति रु.१९,९०,०४,८६४।-,यस वर्षको भुक्तानी रु.२०,६८,१४,०८८।- र बैङ्क मौज्दात रु.२८,१५,६७१।- फरक परेको छ । सुत्रमा पालिकाको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारहरु समाविष्ट गरी म.ले.प.फा.नं.२७२ ले पालिकाको समष्टिगत आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

विवरण	गतवर्षको जिम्मेवारी	यसवर्षको प्राप्ति	यसवर्षको भुक्तानी	बैङ्क मौज्दात
सुत्र अनुसारको वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०)	२२२७७९९७	५४४९७५९२३	४९८६१८९३४	६८६३४९८६
एकीकृत आर्थिक विवरणअनुसार	३२९०२८९२	७४३९८०७८७	७०५४३३०२२	७१४५०६५७
फरक	**१०६२४८९५**	**१९९००४८६४**	**२०६८१४०८८**	**२८१५६७१**

३.४ **फरक जिम्मेवारी** - पालिकाले आफ्नो कारोबारको जिम्मेवारी भिडान गरी हिसाब यकिन गर्नुपर्दछ । पालिकाको गतवर्षको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसार रु.३,१९,७८,०१५।८१ मौज्दात रहेकोमा यो वर्ष रु.३,२९,०२,८९२।- जिम्मेवारी सारेको छ । जस अनुसार लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको भन्दा रु.९,२४,८७६।१९ बढी जिम्मेवारी सारेको सम्बन्धमा यकिन गर्नुपर्दछ।

३.५ **सुत्र बाहिरको खर्च**- पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ । आर्थिक कारोबार गर्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवदेन गर्नुपर्दछ भने सोही प्रणालीबाट स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) तयार गर्नुपर्छ । पालिकाले कार्य संचालन कोष तर्फ प्रकोप व्यवस्थापन कोष , विविध कोष खाता र विविध खर्च खाता सुत्र प्रणालीमा लेखांकन नगरी म्यानुअल्ली लेखांकन गरेको छ । यस बर्ष कार्यसंचालन कोष तर्फ गत बर्षको मौज्दात रु.९,८६,२२६। समेत आम्दानी रु.६९,३२,४०६।८३ र खर्च रु.५०,५५,३८६। भएकोमा सुत्रमा लेखाङ्कन गरेको छैन । जसले गर्दा सुत्रबाट तयार भएको वित्तीय विवरणसमेत पूर्ण नहुँदा पालिकाको यथार्थ आर्थिक अवस्थाको चित्रण गरेको छैन । तसर्थ सबै आर्थिक कारोबार सुत्र मार्फत गरी वित्तीय विवरणमा समावेश गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

३.६ **कर्मचारी कल्याण कोष** – स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९१ बमोजिम स्थानीय तहले स्थानीय सेवाका आफ्नो दरबन्दीमा कार्यरत प्रत्येक कर्मचारीले खाईपाई आएको मासिक तलबबाट १० प्रतिशत रकम कट्टा गरी सो रकम बराबरले हुन आउने रकम थप गरी जम्मा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष राजस्व बाँडफाँटबाट कर्मचारी अवकास कोषमा रु.१०,००,०००।- ट्रान्सफर गरेको छ । तर उक्त कोषको सञ्चालन सम्बन्धी पालिकाबाट कुनै ऐन कानुनको व्यवस्था भएको देखिएन । यसरी कानुनको व्यवस्था नगरपालिका अनुदानबाट सोझै कर्मचारी अवकास कोषमा रकम ट्रान्सफर गरेको नियमसम्मत मान्न सकिएन। अतः अवकाष कोष सञ्चालन कार्यविधि निर्माण गरी रकम परिचालन तथा उपयोग गर्नुपर्दछ।

३.७ **बैङ्क हिसाब विवरण** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७६ अनुसार पालिकाको कारोबार, आय व्ययको लेखा प्रणाली तथा राजस्व र खर्च शीर्षकको वर्गीकरणअनुसार लेखाङ्कन र बैङ्क हिसाब मिलान विवरण (म.ले.प.फा.नं.२१२) तयार गरी हिसाब भिडान समेत गर्नुपर्दछ । पालिकाले बैङ्क हिसाब मिलान विवरण तयार नगरेको कारण वर्षान्तमा स्रेस्ता र बैङ्क मौज्दातबिच देहाय अनुसार रु.२८,१५,६७१।१२ फरक परेको छ । पालिकाले म.ले.फा.नं. २१२ तयार गरी स्रेस्ता र बैङ्कबीच हिसाब मिलान गर्नुपर्दछ ।

खाता	स्रेस्ताअनुसार मौज्दात रु.	बैङ्क स्टेटमेन्टअनुसार वर्षान्तको मौज्दात रु.	फरक रु.
स्थानीय तह सञ्चित कोष खाता	६३२२३४७०.६	६४०५२९१५.८	८२९४४५.१
चालु खर्च खाता	०.०	०.०	०.०
पुँजीगत खर्च खाता	०.०	०.०	०.०
विविध खर्च खाता	०.०	०.०	०.०
विविध कोष खाता	०.०	१००००००.०	१००००००.०
प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	०.०	९८६२२६.०	९८६२२६.०
स्थानीय विभाज्य कोष	०.०	०.०	०.०
कर्मचारी कल्याण कोष खाता	०.०	०.०	०.०
धरौटी	५४११५१५.२	५४११५१५.२	०.०
ग१.१ आन्तरिक राजस्व खाता	०.०	०.०	०.०
ग१.२ बाँडफाँडबाट प्राप्त राजस्व खाता	०.०	०.०	०.०
बैङ्क	७१४५०६५६.९	७१४५०६५६.९	०.०
जम्मा	१४००८५६४३.०	१४२९०१३१३.९	२८१५६७१.१

४ **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले त्यस्तो प्रणाली तयार गरी लागू गरेको पाईएन। जसले गर्दा पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको र सोमाथि विश्वस्त हुन सक्ने अवस्था छैन । यस सम्बन्धमा देखिएका केही व्यहोराहरु देहायबमोजिम रहेका छन्:

बजेट व्यवस्थापनतर्फ

- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११अनुसार आफ्नो क्षेत्र भित्रको आधारभुत तथ्यांक संकलन, अभिलेखांकन र व्यवस्थापन नगरेको,स्थानीय तहले एक आर्थिक वर्ष भित्र भएको आर्थिक कारोवारको अनुसुची ११ बमोजिमको ढाँचामा वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरेको पाईएन,
- अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ बमोजिम मध्यकालिन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्नेमा स्थानीय तहले सो बमोजिमको मध्यमकालिन खर्चको संरचना तयार नगरेको.
- दीगो विकास लक्ष्य पुरा गर्न वातावरण संरक्षण लगायत आन्तरिकिकरणको लागि एकीकृत दीर्घकालिन योजना तयार नगरेको,
- स्थानीय तहले कार्यक्रम संचालन जस्तैः बैठक भत्ता, तालिम, गोष्ठी गर्नको लागि कार्य संचालन निर्देशिका स्वीकृति गरी सोको पालना नगरेको,
- स्थानीय तहबाट यस वर्ष संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्यवयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति तयार नगरेको ।

भ्रमण खर्च व्यवस्थापनतर्फ

- भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ अनुसार कार्यालयले भ्रमण काजमा खटाउँदा भ्रमण अभिलेख व्यवस्थित नगरेको,

- नियमावलीमा उल्लेख भएबमोजिम भ्रमण पश्चात् भ्रमण प्रतिवेदन लिने नगरेको ।

खरिद व्यवस्थापनतर्फ

- सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण नगरेको,
- सञ्चालित योजनाहरुको उपभोक्ताको योगदान र कार्य सम्पादन लगायतका विषयमा स्पष्ट गरी सरोकारवाला सहितको सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक परीक्षण नगरेको,
- स्थानीय तहले निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएकोमा निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने सामानको गुणस्तर परीक्षण नगरेको,
- स्थानीय तहले विगतमा परामर्शदाताबाट विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरेकोमा सोको कार्यान्वयन र अभिलेख राख्ने नगरेको,

शिक्षातर्फ

- स्थानीय तहले स्थानीय तह भित्रका विद्यालय अनुगमन गर्न अनुगमन मापदण्ड तयार गरेको तथा अनुगमन गरेको छैन,
- शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (IEMIS):- कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका मा IEMIS मा प्रविष्ट तथ्याङ्कलाई सम्बन्धित विद्यालयबाट कक्षागत विद्यार्थीहरुको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन (भिडान) गराइ शिक्षा अधिकृतबाट प्रमाणित गरी सोका आधारमा विद्यालयहरुलाई अनुदान निकासा दिनुपर्ने कक्षागत विद्यार्थीहरुको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयन नभएको,
- शिक्षा नियमावली, २०५९ को परिच्छेद ३ नियम १६ मा नं. (झ) मा शिक्षा सेवा आयोगबाट नियुक्ति वा बढुवाको लागी सिफारिस भई आएका शिक्षकलाई नियुक्त गर्ने, सामुदायिक तथा सरकारी विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकको नोकरी तथा अन्य विवरण अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नुपर्नेमा नियमावलीको व्यवस्था अनुसारका उक्त अभिलेखहरु तयार नगरेको ।

विविधतर्फ

- मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम ६ क अनुसार ठेक्का सम्झौता र कर भुक्तानीको जानाकारी सम्वन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई नदिई आर्थिक वर्षको अन्तमा मात्र दिइएको तथा इ.टी.डि.एस. नगरेको,
- कार्यालयले उद्देश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सम्भावित जोखिमहरु पहिचान गरि निराकरणको प्रयास गरेको अभिलेख राखे नराखेको,
- कुनै रकम भुक्तानी दिँदा रित पुगे वा नपुगेको जाँच गरी रसिद विल भर्पाइहरुमा सिलसिलेवार नम्वर राखि कार्यालय प्रमुखले तोकेको कर्मचारीले भुक्तानी भएको जनाउने छाप समेत लगाई दस्तखत गरी प्रमाणित नगरेको,
- मन्त्रालयको मिति २०७३।१२।२५ को आर्थिक कारोबार तथा खाता सञ्चालन सम्बन्धमा थप स्पष्ट पारिएको परिपत्रको दफा १७ बमोजिम यस स्थानीय तह तथा स्थानीय तहमा समाहित भएका साविक गाउँविकास समिति तथा नाममा रहेको पेस्की तथा बेरुजु अभिलेख समायोजन भएको स्थानीय तहमा कायमगरी नियमानुसार पेस्की फर्स्योट तथा बेरुजु सम्परीक्षण कार्य गर्नुपर्नेमा नगरेको ।
- निजी स्वामित्वमा रहेको जग्गामा सामुदायिक भवन, पार्किङ स्थल, निर्माण/स्तरोन्नतिको कार्य भए नभएको अभिलेख नराखेको ।

तसर्थ पालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई तोकीए बमोजिम प्रभावकारी र विश्वशनीय बनाइ सेवा प्रवाह सुदृढ बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

५ **आन्तरिक लेखापरीक्षण-**

स्थानीय तह सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२) मा स्थानीय तहले आर्थिक कारोबारको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिताको आधारमा प्रत्येक त्रैमासिक समाप्त भएको एक महिना भित्र आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने उल्लेख छ । आन्तरिक लेखापरीक्षकले कायम गरेका अधिकांश बेरुजुका बेहोराहरुमा कानुनी व्यवस्था उल्लेख गरेको छैन। बेरुजु कायम गर्दा कानुनी ब्यबस्था, यथार्थ अवस्था र सुझाबलाई अनिबार्य समावेश गर्नु पर्दछ। तसर्थ आन्तरिक लेखापरीक्षकको क्षमता विकासका लागि तालिम तथा अभिमुखिकरणका कार्यक्रमहरु समावेश गरी पालिकाको आर्थिक प्रशासनलाई पारदर्शि र जवाफदेहि बनाई पालिकाले पेस गरेका वित्तीय विवरणहरुले सहि र यथार्थ चित्रण गरेको छन् भनि सुनिश्चित हुने अवस्था मिलाई आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउनेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

६ **बजेट पेस, पारित र अख्तियारी-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाको उपप्रमुखले मिति २०८१।३।८ मा रु.७८ करोड २६ लाख २० हजारको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा सभाबाट मिति २०८१।३।८ मा पारित भएको छ । यसैगरी स्थानीय तहका प्रमुखले मिति २०८१।३।१४ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ। समयमै अख्तियारी बजेट कार्यक्रम हुँदा समेत पुँजीगत बजेट ६७.६२ प्रतिशत मात्रै खर्च भएको अवस्था छ । आर्थिक वर्ष भित्र सम्पन्न गरिसक्ने गरी बजेट, कार्यक्रम र योजना व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ।

७ **क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति-**

स्थानीय तहको एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका क्षेत्रगत रुपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ । यस पालिकाको २०८०।८१ को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिन्छः

क्र.सं.	क्षेत्र/उप क्षेत्र	विनियोजन	खर्च	खर्च प्रतिशत
१	आर्थिक विकास	३८७२५०००	२७२२६२०१	५.६३
२	सामाजिक विकास	२८५८७३०००	२५४९२०४४२	५२.७६
३	पूर्वाधार विकास	८८२५००००	६१६४६२२४	१२.७६
४	सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	२२२७००००	१३०५४५१४	२.७०
५	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक	१४९१०२३०८	१२६३२२६४२	२६.१४
	कुल जम्मा	५८४२२०३०८	४८३१७००२३	१००.००

उपर्युक्त विवरण अनुसार सभाले विनियोजन गरेको बजेटमध्ये सामाजिक विकास क्षेत्रमा सबैभन्दा बढी ५२.७६ प्रतिशत र सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्रमा सबैभन्दा घटी २.७० प्रतिशत रहेको छ ।

८ **खर्च विश्लेषण-**

पालिकाले यसवर्ष कुल आन्तरिक आयबाट रु.४,२८,८६,२०१।-, राजस्व बाँडफाँट र अनुदानबाट रु.५२,१५,७७,६८२।२० समेत रु.५६,४४,६३,८८३।- आम्दानी भएकोमा चालुतर्फ रु.३८,०५,०८,६८७।१०, पुँजीगततर्फ रु.११,८५,८४,११२।३७ र वित्तीय व्यवस्थातर्फ रु.४७,५८,९०९।- समेत रु.५०,३८,५१,७०८।- खर्च भएको छ । खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा ८.५१ प्रतिशत रहेको छ। यसवर्ष पदाधिकारी सुबिधामा रु.१,२८,३०,९६८।- खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको २९.९१ प्रतिशत रहेको छ । पालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँटको रकमबाट ६७.४१ प्रतिशत चालु र २१ प्रतिशतमात्र पुँजीगत निर्माणमा खर्च भएको देखिन्छ । यसबाट पालिकाले विकास निर्माण कार्यक्रम सञ्चालनमा न्युन खर्च गरी प्रशासनिक कार्यमा बढी खर्च गरेको

देखिन्छ । प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँटको रकम अधिक रुपमा विकास निर्माणमा परिचालन गरिनुपर्दछ ।

९ **त्रैमासिक पूँजीगत खर्च-**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ बमोजिम बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने कार्यालयले त्रैमासिक प्रगति विवरण वनाई कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार त्रैमासिक पूँजीगत खर्चको स्थिति देहाय बमोजिम छः

बजेट उपशीर्षक	कुल खर्च	चौमासिक खर्च				आषाढ महिना
		प्रथम	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	
पूँजीगत खर्च तर्फ	११२३५१३३८	१८३८४७९	२१२८६७४	३२७१४३७३	७५६६९८१२	३९३९१०५१
प्रतिशत	१००	१.६४	१.८९	२९.१२	६७.३५	३५.०६

पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरणअनुसार वार्षिक रु.११ करोड २३ लाख ५१ हजार पुँजीगत खर्च भएकोमा प्रथम त्रैमासिकमा रु.१८ लाख ३८ हजार (१.६४ प्रतिशत), दोस्रो त्रैमासिकमा रु.२१ लाख २९ हजार (१.८९ प्रतिशत), तेस्रो त्रैमासिकमा रु.३ करोड २७ लाख १४ हजार (२९.१२ प्रतिशत) र चौथो त्रैमासिकमा रु.७ करोड ५६ लाख ७० हजार (६७.३५ प्रतिशत) खर्च गरेको देखिएको छ । यसरी नै आषाढ महिनामा मात्र रु.३ करोड ९३ लाख ९१ हजार (३५.०६ प्रतिशत) खर्च देखिनुले आषाढमा आएर खर्चको चाप बढेको देखिएकाले सन्तुलित खर्च व्यवस्थापन भएको देखिएन । स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार चौमासिक रुपमा सन्तुलित खर्च हुने गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनुपर्दछ । वर्षान्तिमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने देखिएकोले नियममा भएको व्यवस्था अनुरुप आषाढमा खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

१० **बजेट अबण्डा-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिम स्थानीय आर्थिक अवस्था समेतको आधारमा बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरणका आधार तयार गरी स्रोत अनुमान तथा सीमा निर्धारणका आधारमा अबण्डा नराखी आय–व्ययको अनुमान पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यस पालिकाले यो वर्ष रु.६२,७०,०००।- अबण्डा बजेट व्यवस्था गरी चालुतर्फ रु.२७,८९,३४३।– र पुँजीगततर्फ रु.१४,७०,०००।– समेत रु.४२,५९,२३४३।- खर्च गरेको छ। बजेट अबण्डामा राखी कार्यपालिकाको निर्णयबाट खर्च गर्ने गरेको समेत देखिन्छ। जसले गर्दा वित्तीय अनुशासन र पारदर्शिता कायम हुन सक्दैन। तसर्थ बजेट खर्चलाई पारदर्शिता र पद्धतिमा आधारित बनाउनुपर्दछ ।

अवण्डा बजेटबाट पालिकाले समय समयमा छुट्टै निर्णय गरी कार्यान्वयन गरेका केही योजनाका उदाहरण देहाय अनुसार छन् :

क्र.सं.	विवरण	खर्च रकम
१	ह्युम पाईप खरिद खर्च रकम वालिङ्ग ह्युमपाईप एण्ड मेटल उद्योग प्रा लिलाई भुक्तानी	६१०००
२	बयरघारि बिरुवा लुबाडाडा सडक पहिरो नियन्त्रण लाइ भुक्तानी	३०८५५३
३	पासिन्डाडा स्बास्थय केन्द्रलाई भुक्तानी	४९९५०
४	दर्शन कन्सट्रक्शनलाई भुक्तानी	३४७१२०
५	वडा न ८ को गोदिखोला पुल निर्माण	५००००
६	वडा न ८ को गोदिखोला पुल निर्माण	०
७	वडा नं ५ का वडाध्यक्ष कृष्ण बहादुर थापा	३००००
८	अतिथि सत्कार खर्च वडा कार्यालय	५००००
९	वडा नं ९ को वडा स्तरिय पुरुष भलिवल प्रतियोगिता	३००००
१०	वडा नं ९ को बाटो सरसफाईको खर्च	५८४२१

११ **शीर्षक फरक-** (५४२/2082-03-23):

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७३ उपदफा ३ मा स्वीकृत बजेटको परिधि भित्र रही प्रचलित कानुन बमोजिम खर्च गर्ने सम्वन्धी सम्पूर्ण उत्तरदायित्व अख्तियार प्राप्त अधिकारीको हुने र उपदफा ७ मा कार्यपालिकाले सभाबाट स्वीकृत सीमा र शीर्षक बाहिर गइ बजेट खर्च गर्न नपाउने उल्लेख रहेको छ । यस पालिको स्वास्थ्य चौकी भवन वडा नं. ५ निर्माण वापत चालु वर्षको विनियोजित बजेटबाट खर्च व्यहोर्नुपर्नेमा पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ को भुक्तानी दिन बाँकी शीर्षकबाट यस आर्थिक बर्षको खर्च रु.९,४२,६०४।०० खर्च लेखेको छ । जसले गर्दा बजेट अनुशासन पालना भएको देखिएन । यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।

१२ **योजना प्राथमिकीकरण-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ । स्थानीय तहले योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा ५.२.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ मा आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरू गरिवी निवारण, उत्पादनमूलक, रोजगारी, लागत सहभागिता, स्थानीय स्रोत र साधन, समावेशी विकास, दिगो र वातावरण संरक्षण र भाषिक र सांस्कृतिक विकास उल्लेख गरेको छ र सोही अनुसार गणना गरी प्राथमिकता आधारमा योजना छनौट गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। तर पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा निम्नअनुसार ९ वडाको लागि वडागत र पालिकास्तरका कुल २३८ योजनामा वजेट विनियोजन गरेको छ।

क्र. सं.	कार्यक्रमको नाम	योजना सङ्ख्या	रु.२० लाखमाथिका योजना सङ्ख्या	रु.५ लाखदेखि २० लाख सम्मका योजना सङ्ख्या	रु.५लाखभन्दा कमका योजना सङ्ख्या
१	पालिकास्तरीय	५०	१५	२५	१०
२	वडास्तरीय	१८८	०	१०	१७८
	जम्मा	२३८	१५	३५	१८८

उपर्युक्त विवरणअनुसार पालिकाले साना र वितरणमुखी योजनाहरु सञ्चालन गरेको देखिन्छ । जसले गर्दा सञ्चालित योजनावाट दीर्घकालिन प्रतिफल प्राप्त नहुनका साथै चालु प्रकृतिका खर्चमा बृद्धि भै लागत प्रभावी नहुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तरमा समेत प्रश्न उठ्ने गरेको छ ।त्यसैगरी यो वर्ष सभाले पारित गरेका उल्लेखित योजना मध्ये १६९ योजनामात्र कार्यान्वयन भई ६९ योजना कार्यान्वयन हुन सकेको देखिएन । तसर्थ पालिकाले योजना वस्तुनिष्ठ तवरले प्राथिमिकीकरण र छनौट गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

१३ **वार्षिक खरिद योजना/गुरुयोजना-**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ ले सार्वजनिक निकायले तोकेको सीमाभन्दा बढी रकमको खरिद गर्दा तोकिए बमोजिमको खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ७ ले वार्षिक १० करोडभन्दा बढीको खरिद गर्दा गुरुयोजना तयार गर्नुपर्ने नियम ८ ले वार्षिक १० लाखभन्दा बढीको खरिद गर्दा वार्षिक खरिद योजना बनाउनुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाले विभिन्न शीर्षक अन्तर्गत यस बर्ष रु.११,२३,५१,३३८।२७ पुँजीगत खर्च/खरिद गरेको छ । तर पालिकाले आफ्नो खरिद नियमावली नबनाएको अवस्थामा उक्त ऐन, नियम बमोजिम वार्षिक खरिद योजना र गुरुयोजना नबनाई खरिद कार्य गरेको देखियो । अतः पालिकाले उक्त नियमावली बमोजिम खरिद योजना/गुरुयोजना बनाई व्यवस्थित र प्रभावकारी हुने गरी खरिद कार्य गर्नुपर्दछ ।

१४ **ठेक्का व्यवस्था-**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ९ मा खुला रुपमा वोलपत्र आह्वान गरी खरिद गर्ने सम्वन्धी व्यवस्था छ । पालिकाले वोलपत्र मार्फत निर्माण व्यवसायी छनौट गरी वार्षिक कार्यक्रम अनुसारका सडक निर्माणका योजना कार्यान्वियन गर्दै आएको छ । यस्ता योजना लागत अनुमान भन्दा ०.०३ देखि ३५ प्रतिशतसम्म घटीमा गर्ने गरी कबोल भए अनुसार कार्यान्वियन गराएको पाइयो । पालिकाको स्वीकृत नर्म्सका आधारमा तयार भएको लागत अनुमान भन्दा धेरै घटीमा सोही गुणस्तरको कार्य गर्न कबोल गरी अधिकांश योजना निर्माण सम्पन्न गरी भुक्तानी फरफारक गरेको पाइयो । यस्ता योजनाको भुक्तानी गर्दा निर्माण सामाग्री र निर्माण कार्यको गुणस्तर परीक्षण गरेको भएपनि न्यून लागतमा सोही गुणस्तरको कार्य भएको सम्वन्धमा पालिकाको ध्यानाकर्षण हुनुपर्ने देखिन्छ । साथै निर्धारित गुणस्तरमा कार्य भएको प्रमाणित गरी भुक्तानी गरेका कार्य निर्धारित अवधि सम्म टिकाउ भए नभएको यकिन गर्न प्रणाली सुदृढ गरी न्यून मूल्यमानै गुणस्तरीय कार्य हुने भएमा नर्म्स समेत सम्वन्धित निकायले पुनरावलोकन गर्नुपर्ने देखिन्छ । लागत अनुमानको तुलनामा उल्लेख्य प्रतिशत घटीमा गर्ने गरी कबोल तथा सम्झौता भएका केही योजनाको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छः

क्र.सं.	योजनाको नाम	स्वीकृत ल.ई (भ्याट र कन्टिनजेन्सी सहित)	ठेक्का नम्बर	ठेक्का स्वीकृत रकम (भ्याट र कन्टिनजेन्सी सहित)	घटी प्रतिशत
१	सुन्दरबजार स्वरेक सडकको स्तरोन्नति कार्य	९९९३४३६	BM/USMMS/NCB/04/081-82	६४६७८२५	३५.००
२	सुन्दरबजार मोहनडाँडा ठुलीभञ्ज्याङ देखी पर्वत हातेमालो चोक सडकको स्तरोन्नति कार्य	२७९९६६५२	BM/USMTPHCS/NCB/05/081-82	१८४६५८५१	३४.००
३	नगरपालिका प्रशासनिक भवन ट्रस र रंग	३४२५२९४	BM/MABTC/NCB/07/081-082	२४५८६१७	२८.००
४	वडा कार्यालय-देउराली चोक-कोखे सडकको स्तरोन्नति कार्य	२९९८८७३	BM/UWKDCKS/NCB/06/081-082	२५९३५४१	१३.००
५	भीरकोट पार्कमा पौंडी पोखरी, झरना र चेन्जिङ रुम निर्माण	७५०००३१	BM/CSPFCR/NCB/10/081-82	५३४१४१२	२८.००
६	भीरकोट पार्कस्थित पोखरीको बीचमा मन्दिर निर्माण	४९९९३८१	BM/CMMPSBP/NCB/11/081-082	३७१८५६१	२५.००
७	आँधीखोला नदीमा नदी तालिम कार्य	३८६९३७१७	BM/RTWAR/NCB/03/081-082	३७३६९४९९	०.०३

१५ **ठेक्का अभिलेख-**

सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्ने हरेक निकायले ठेक्का अभिलेख म.ले.प.फा.न.५०७ को ढाँचामा अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। निर्माण कार्यको विस्तृत अभिलेखांकनको लागि प्रयोग गरिने ठेक्का सम्बन्धी अभिलेखले कूल गर्नुपर्ने कार्य, हाल सम्म भएको कामको परिमाण, मूल्य, कार्य सम्पादन जमानत, पेस्की ग्यारेन्टीको अवस्था, काम सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति, भेरिएशन लगायतको जानकारी उपलब्ध हुन्छ। तर यस कार्यालयले उक्त विवरण देखिने गरी अभिलेख राखेको देखिएन।अतः स्वीकृत ढाचा अनुसार सबै विवरण खुल्ने गरी ठेक्का अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नुपर्दछ।

१६ आर्थिक सहायता-

पालिकाले स्पष्ट मापदण्ड र कार्यविधि तर्जुमा गरी तथा बजेट विनियोजन गरेर मात्र आर्थिक सहायता वितरण गर्नुपर्दछ। पालिकाले मापदण्ड र कार्यविधि तयार नगरी विभिन्न ३७ संघसंस्था र व्यक्तिहरुलाई विपन्न तथा असहाय औषधिउपचारमा रु.६,६९,२१९।- आर्थिक सहायता वितरण गरेको छ । उक्त रकम पालिकाको कुल आन्तरिक आय रु.४,२८,८६,२०१।- को १.५६ प्रतिशत हुन आउँछ । निश्चित विधि र मापदण्ड वेगर आर्थिक सहायता वितरण गर्ने प्रक्रियामा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

१७ स्थानीय तथ्याङ्क, अभिलेख तथा स्रोत नक्साङ्कन-

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ बमोजिम स्थानीयतहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभुत तथ्याङ्क सङ्कलन, अभिलेख र सोको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने तथा आफ्नो क्षेत्रभित्रको शैक्षिक, भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत अन्तर्गत खानी, जंगल तथा अन्य स्रोत, पूर्वाधार अन्तर्गत सडक, पुल, खानेपानी लगायतको अभिलेख तथा श्रोत नक्साङ्कनसहितको पालिकाको प्रोफाइल तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून र सोको मापदण्ड बनाएको तथा स्रोत नक्साङ्कन गरेको देखिएन। स्थानीय तहका प्राथमिकीकरणका क्रियाकलाप सञ्चालनमा तथ्याङ्कले महत्वपूर्ण भुमिका खेल्ने हुँदा सोको सङ्कलन र अभिलेख राख्ने कार्य गर्नपर्दछ ।

१८ सेवा प्रवाह-

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ (२) मा पालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारको व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले वडा कार्यालयबाट सम्पादित नागरिकता सिफारिस, घरबाटो सिफारिस, नाता प्रमाणित, पञ्जिकरणको तथ्याङ्क तथा अभिलेखलाई व्यवस्थित तुल्याउँदै सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनु पर्दछ । यस पालिका तथा अन्तर्गतका वडाबाट यस वर्ष सम्पादित सेवा प्रवाहको स्थिति निम्नानुसार रहेको छः

विवरण	सेवा प्राप्तिका लागि निवेदन सङ्ख्या	सिफारिस सङ्ख्या
स्वीकृत घरनक्सा दर्ता पास	२१	१३
पञ्जिकरणतर्फ		
जन्मदर्ता	६४३	६४३
मृत्युदर्ता	२७७	२७७
बसाईसराई दर्ता	१२०	१२०
विवाह दर्ता	३१७	३१७
सम्बन्धविच्छेद दर्ता	७६	७६
पूर्वाधार विकास सडक निर्माण		
कालोपत्रे सडक निर्माण	२.७८ कि.मि.	
कालोपत्रे सडक मर्मत	०	
ग्राभेल सडक निर्माण	५०० मि.	
ग्राभेल सडक मर्मत	२०० मि.	

१९ कानुन र सञ्चालन स्थिति-

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहहरुले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन तथा सोको अधिनमा रही नियम निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड सबनाई कार्यान्वयनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाले हालसम्म १६ वटा ऐन, ३ वटा नियमावली, ३८ कार्यविधि, ७ निर्देशिका र ७ नर्म्स लगायत ७१ वटा कानुन निर्माण गरी कार्यान्यिनमा

ल्याएको छ । साथै पालिकाले ३ वटा कानूनहरु निर्माण गरी सभा।कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरेतापनि उक्त कानूनहरु राजपत्रमा प्रकाशन गरेको छैन। तसर्थ उक्त कानूनहरु राजपत्रमा प्रकाशन गरी कार्यान्वियनमा ल्याउनु पर्दछ ।

२० **आय अनुमान-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयसमेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले पेश गरेको आय-व्ययको अनुमानमा आन्तरिक आयतर्फ मालपोत, कर, सेवा शुल्क, दस्तुर वापत अनुमानित रु.२,१७,७०,१३०।- प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरेकोमा आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा रु.१,२४,७५,२३२।- अर्थात् अनुमान भन्दा ४२.७० प्रतिशत घटी आय प्राप्त गरेको छ । आम्दानीका अन्य स्रोतको पहिचान गरी आयको अनुमान यर्थाथपरक बनाई आय आर्जन वृद्धि गर्नेतर्फ विशेष ध्यान दिन आवश्यक देखिएको छ ।

२१ **कर तथा शुल्क असुली-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विरौटी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । ती आय शीर्षकमा आय अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छ ।

आय शीर्षक	अनुमान	असुली	असुली प्रतिशत
एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर	४०००००	१६७३८२	४१.८५
घरजग्गा वहाल कर	११०००००	१२९४३५९	११७.६७
व्यवसाय कर	०	५०००	
वहाल विरौटी शुल्क	०	५६०००	

पालिका भित्र रहेका करदाताहरुको अभिलेख व्यवस्थित नरहेको एवं बुझाउन ल्याएको अवस्थामा मात्र कर एवं शुल्क बुझ्ने परिपाटी रहेकोले उल्लिखित असुली यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था देखिएन ।तसर्थ आफ्नो क्षेत्रभित्र करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गरी करको दायारामा ल्याउनु पर्दछ।

२२ **न्यायिक समिति-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ । समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ। तर लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार गतवर्ष फर्स्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउन बाँकी ४ र यो वर्ष थप भएको २४ गरी कुल २८ विवाद दर्ता भएकोमा २० वटा मात्र फर्स्यौट भई ८ बाँकी देखिन्छ । न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई ऐनले तोकेको म्यादभित्र फर्स्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउनुपर्दछ ।

२३ **तलबी प्रतिवेदन-**

निजामती सेवा ऐन २०४९, स्वास्थ्य ऐन, २०५३ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा तलवी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब खर्च लेख्नु पर्ने उल्लेख छ | पालिकाले यो वर्ष तलवी प्रतिवेदन पारित नगराई सङ्घीय सरकारबाट हस्तान्तरित चालु अन्तर्गत स्वास्थ्य तर्फ ४१ कर्मचारीको रु. २ करोड ६१ लाख ८६ हजार र पालिकाका चालुतर्फ ३५ कर्मचारीको रु २ करोड २७ लाख २६ हजार गरी रु. ४ करोड ८९ लाख १३ हजार खर्च लेखेको छ ।तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी खर्च लेख्दा पाउने भन्दा बढी तलब भत्ता ग्रेड भुक्तानी हुन सक्ने तथा लेखापरीक्षणको क्रममा भुक्तानीको तुलना गर्न नसकिने भएकोले तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर तलब भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्दछ ।

२४ **प्रशासकीय संगठन र जनशक्ति व्यवस्थापन-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा

संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ । पालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित १०९ दरबन्दी स्वीकृत रहेकोमा लेखापरीक्षण अवधि सम्म प्रमुख प्रशाकीय अधिकृत सहित ९६ जनाको पदपूर्ती भएको देखिन्छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार कार्य व्यवस्थापनका दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिएका विभिन्न १३ पदहरु रिक्त रहेका छन् । दरबन्दी बमोजिम जनशक्तिको पूर्णता नहुँदा विषयगत कार्यक्रम सञ्चालन, सेवा प्रवाह तथा पालिकाको समग्र कार्य सम्पादनमा असर पर्न सक्ने हुदाँ रिक्त पदहरु यथाशक्य छिटो पूर्ति गरी सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ ।

२५ **सवारी साधन मर्मत खर्च-**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ (१०) बमोजिम जिम्मेवार व्यक्तीले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल, भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गरी खर्च लेख्नुपर्ने व्यवस्था छ ।यस पालिकामा चार पाङ्ग्रे सवारिसाधन मात्र ७ वटा रहेका छन् जुन सवारि साधन मर्मत गर्दा मात्र बार्षिक करिव रु ७० लाख खर्च हुने गरेको देखिन्छ । ती सवारि साधनहरुको मर्मत कार्य गर्दा धेरै जसो अवस्थामा सवारी चालक वा सवारि प्रयोग कर्ताले आफुखुसी कार्यालयको आदेश वेगर मर्मत गरेको देखिन्छ जसले गर्दा अभिलेखमा मर्मत आदेश फारम र विलको मिति मिलेको देखिदैन । सवारि साधन मर्मत गर्दा कानुनी रुपमा लागत अनुमान तयार गरि मर्मत आदेश स्वीकृत भएपछि मात्र मर्मत गर्नुपर्दछ । यसरि मर्मत गरिएको विवरणको मर्मत संभार सम्पन्न प्रमाण खडा गरि अभिलेख राख्नु पर्दछ । जसले गर्दा वास्तविक मर्मत र सवारि साधनको सदुपयोगमा सहयोग पुग्दछ ।

२६ **सहकारी नियमन-**

सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार मासिक, चौमासिक, वार्षिक प्रतिवेदन बुझाउनु पर्ने र सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४), सहकारी संस्थाहरुको सुपरीवेक्षण, निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिना ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) दाखिला गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरणअनुसार पालिका भित्र १६ वटा सहकारी संस्था रहेका छन् । पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरुले एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) बाट विवरण दाखिला गरेको पाइएन । पालिकाबाट प्राप्त विवरणअनुसार एक महिला बहुउद्वेश्यीय सहकारी संस्था समस्याग्रस्त रहेको छ। त्यसैगरी पालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन समेत लेखापरीक्षणका क्रममा पेश भएन । जसले गर्दा सहकारीको सञ्चालन अवस्था बारे अध्ययन गर्न सकिएन। तसर्थ ऐन, नियमावली र निर्देशिका अनुसार प्रणालीमा विवरण दाखिला गर्न लगाई सोको प्रभावकारी अनुगमन गर्नुपर्दछ ।

२७ **पेस्की बाँकी-**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५० मा पेस्की दिईएको रकम तोकिएको म्याद भित्र फर्स्यौट गर्नु गराउनु पेस्की लिने दिने दुवै थरिको कर्तव्य हुने उल्लेख छ। पालिकाले भीरकोट पार्कमा निर्माण हुने तालमा मन्दिर निर्माणका लागि खिलुङ्गा कालिका निर्माण सेवालाई दिएको मोबिलाइजेसन पेस्की आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म फस्यौंट नभई रु.५,९०,०००।- बाँकी रहेको देखिन्छ । बाँकी रहेको उक्त पेस्की नियमानुसार फस्यौंट गर्नुपर्दछ।

२८ **अनुगमन भत्ता-**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२६** को निर्णयले रू **१५,३००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२६** को निर्णयले रू **३०,६००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **२,५५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **२,५५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

२९ **कार्यालय समयको बैठक भत्ता-**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **३,८२५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **३,८२५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **३,८२५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **३,८२५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **३,८२५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **३,८२५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३० **टुक्रा पारि खरिद -**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५ मा रु. १० लाख सम्मको लागत अनुमान भएको निर्माण कार्य वा मालसामान सोझै खरिद गर्न सकिने, नियम ८४ मा रु. २० लाख सम्म लागत अनुमान भएको मालसामान तथा निर्माण कार्य सिलबन्दी दरभाउपत्रमार्फत र नियम ३१ मा रु.२० लाख रुपैयाँभन्दा बढी लागत अनुमान भएको निर्माण कार्य वा जुनसुकै सेवा खरिद गर्नु पर्दा खुला बोलपत्र मार्फत खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले खरिद योजना तथा एकै प्रकृतिको सामग्रीको प्याकेज नबनाई पटक-पटक गरी खरिद गरेको देखिन्छ। यसबाट खरिद पक्रियामा प्रतिस्पर्धा एवं पारदर्शिता सीमित हुन जान्छ । पालिकाले एकै प्रकृतिका सामग्रीहरुको प्याकेज तयार गरी प्रतिस्पर्धात्मक विधिबाट खरिद गर्नुपर्नेमा त्यस्तो नगरेकाले प्रतिष्पर्धा सीमित हुने गरि सोझै खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ भनी विगत वर्षदेखि महालेखापरीक्षकको प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको भएतापनि अझै सुधार भएको छैन। सुझावको कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।केही उदाहरणहरुः

गो भौ र मिति	विवरण	आपुर्तीकर्ता	भुक्तानी रकम
७६५ २०८२।३।११	छपाई	खिलुङ्ग कालिका प्रिन्ट हाउस	४८१२५८
७५० २०८२।३।१०	छपाई		६२१५०
७९२ २०८२।३।१३	छपाई	प्रज्वल प्रिन्टर्स एण्ड स्टेशनरी	४०७६०२
९७४ २०८२।३।२२	छपाई	गोरखाली अफसेट प्रेस	८९९९९
जम्मा			१०४१००९

३१ **वितरणमुखी खर्च-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले उपयोगिता सिर्जना हुने गरी अधिकतम प्रतिफल दिने कार्यक्रम छनौट गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।पालिकाले प्रतिफल अधिकतम नहुने र सो खर्च नगर्दा समेत कार्यसञ्चालनमा बाधाँ नपर्ने योजना तथा कार्यक्रममा कार्यविधि बेगर वितरणमुखी खर्च गरेको देखिन्छ । आन्तरिक आम्दानी समेत न्युन रहेको र कालान्तरमा यस्ता खर्चले पालिकालाई कार्यसञ्चालनमा समेत थप दायित्व सृजना गर्ने हुनाले वितरणमुखी खर्चलाई नियन्त्रण गर्नुपदर्छ ।यस्ता किसिमका वितरणमुखी खर्चका केही उदाहरणहरु यस प्रकार छन्:

गोभौ नं मिति	विवरण	भुक्तानी**पाउने**	भुक्तानी**रकम**
२३०२०८१।१०।२४	इहीकार्यक्रम सहयोग	कर्माचार्यसमाज	२५०००
३४२२०८१।१२।२७	दर खानेकार्यक्रम	श्रीकालिका पुस्तकालय	३५०००
३१०२०८१।१२।२१	पिङनिर्माण सहयोग	प्रकाशपौडेल	३००००
३६६२०८२।१।२	खेलकुदसहयोग	बयरधारीपिस युथ क्लब	७००००
४१९२०८२।१।२१	खाद्यान्नवितरण	अमोर सेवानेपाल	१०००००
५२२२०८२।२।८	खेलकुदसहयोग	कृष्णप्रसाद रेग्मी	१०००००
६७०२०८२।३।३	खेलकुदसहयोग	जलदेवीयुवा क्लब	३५०००
	खेलकुदसहयोग	न्यूसुर्योदय युवा क्लब	५००००
८९८२०८२।३।१९	खेलकुदसहयोग	बयरधारीपिस युथ क्लब	३५०००

३२ **बैठक भत्ता वढी भुक्तानी-**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **८५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **८५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **१,७००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **८५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **२,५५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **१,७००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **१,७००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **८५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **८५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **८५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **८५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **८५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **२,५५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **१,७००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **१,७००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **१,७००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **८५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **१,७००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **१,७००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **८५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **८५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **८५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **८५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **८५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **८५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३३ **संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम (पुँजिगत)-**

कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि,२०८१।८२ मा भौतिक निर्माणका लागि विनियोजित रकमबाट भौतिक पूर्वाधार विकासका कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने गरी कार्य गर्ने, स्थानीय तहले नमुना विद्यालयको भवन निर्माणको नियमित रुपमा नियमानुसार काम भए नभएको अनुगमन गर्ने, प्राविधिक सहजीकरण गर्ने, सुझाव दिने दायित्व स्थानीय तहको हुने उल्लेख छ । त्यस्तै नमुना विद्यालयको भौतिक निर्माण सम्बन्धी अन्य प्रक्रिया कार्यविधिको क्रियाकलाप नं.११.१.२.२९८६ स्थानीयको साझेदारीमा विद्यालय भवन निर्माण अनुदानमा उल्लेख भए अनुसार गर्ने उल्लेख छ । उक्त कार्यविधिमा विद्यालयसँग सम्झौता भए पश्चात पहिलो किस्ताको रुपमा कुल अनुदान रकमको ३० प्रतिशत अनुदान दिने, स्ट्रक्चरल पार्टको कार्य सम्पन्न भए पश्चात दोश्रो किस्ताका रुपमा कुल अनुदान रकमको ५० प्रतिशत र कार्यसम्पन्न गरे पश्चात नापी किताब भरी अन्तिम किस्ताको रुपमा कुल अनुदान रकमको २० प्रतिशत अनुदान दिने उल्लेख छ । पालिका र विद्यालयबिच ०८१।१०।२४ मा भौतिक निर्माणका लागि सम्झौता गरी श्री भाग्योदय मा.बि.,भीरकोट, उजेली डाँडालाई गो.भौ.नं.६,मिति ०८१।१०।२१ बाट रु.५१,००,०००। , गो.भौ.नं.२१,मिति ०८२।२।४ बाट रु.२८,२०,०००। र गो.भौ.नं.५१,मिति ०८२।३।१५ बाट रु.१३,२४,०००। गरी रु.९२,४४,०००। अनुदान उपलब्ध गराएकोमा कार्यालयले उक्त कार्यविधि विपरीत किस्ता रकम प्रदान गरेको छ । गोश्वारा भौचरसाथ नापी किताब एवं कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन संलग्न गरेको छैन । जसले गर्दा प्रदान गरिएको अनुदान रकमबाट कार्यविधि एवं सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम कार्य सम्पन्न भए नभएको सम्बन्धमा आश्वस्त हुन सकिएन । कार्यालयले कार्यविधि एवं सम्झौता बमोजिम कार्य भए नभएको सम्बन्धमा प्रभावकारी अनुगमन गरी आवश्यक कारवाही गर्नुपर्दछ ।

३४ **संघीय समपूरक अनुदान-**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२६** को निर्णयले रू **१,०७६,४१८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

३५ **आमा समूह-**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २३ उपदफा २ मा सरकारी रकम खर्च गर्दा साधन स्रोतको उच्चतम प्रतिफल प्राप्त हुने र प्राप्त प्रतिफलको गुणस्तर समेत कायम हुने गरी मितव्ययी तरिकाले गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले स्थानिय संस्थालाई भवन निर्माण बापत रकम उपलब्ध गराउदा भवन निर्माण हुने जग्गा उक्त संस्थाको नाममा एकिन गरी मात्र उपलब्ध गराउनु पर्नेमा जग्गाको हकभोग एकिन नगरी देहाय अनुसारका आमा समूहलाई भवन निर्माणको लागि रु.१५०००००।०० भुक्तानी गरेको पाईयो । जग्गाको स्वामित्व यकिन गरी सोको अभिलेखीकरण गरेर मात्र भवन निर्माणका लागि अनुदान दिनुपर्दछ ।

उदाहरणार्थ

सिन	भौन मिति	आमा समूह	विवरण	रकम
१	३२१।०८२।२।२३	लाकुरी डाँडा आमा समूह वार्ड न. १	भवन निर्माण	५०००००
२	३९३।०८२।३।५	लगनसिल आमा समूह वार्ड न. २	भवन निर्माण	५०००००
३	३९१।०८२।३।५	ठूली भन्जयाङ्ग आमा समूह वार्ड न. ३	भवन निर्माण	५०००००
		जम्मा		१५०००००

३६ **शिक्षक तथा विद्यार्थी अनुपात-**

शिक्षा नियमावली, २०५९ अनुसार सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी शिक्षक अनुपात हिमाली भेगमा ४०:१, पहाडी भेगमा ४५:१ र उपत्यका तथा तराई भेगमा ५०:१ रहने व्यवस्था छ । यस पालिका अन्तर्गत ३९ वटा विद्यालयमा २६६ जना शिक्षक दरबन्दी भएकोमा

२६६ जना पदपूर्ति भएको र पदपूर्तिमध्ये २२४ जना स्थायी र ४२ जना अस्थायी/राहत शिक्षक रहेको देखिन्छ ।

क्र.सं	**विद्यालय**	**शिक्षक दरबन्दी**	**पदपूर्ति**		**विद्यार्थी संख्या**
			स्थायी	**अस्थायी/राहत**	
१	३९ विद्यालय	२६६	२२४	४२	२३४७

उपर्युक्त शिक्षक दरबन्दी र पदपूर्ति एवम् विद्यार्थी सङ्ख्या विश्लेषण गर्दा प्रति शिक्षक औषतमा ९ जना विद्यार्थीहरूलाई पठन पाठन गराउनु पर्ने देखिन्छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को अनुसूची १ को जिल्ला वर्गीकरणमा स्याङ्जा जिल्ला पहाडी जिल्लाको सूचीमा रहेको छ । शिक्षा नियमावली, २०५९ ले तोके अनुसार पहाडी भेगमा सामुदायिक विद्यालयमा १ जना शिक्षकले ४५ जना विद्यार्थीलाई पठन पाठन गराउनुपर्ने गरी शिक्षकको दरबन्दी कायम हुनुपर्नेमा यस पालिकामा १ जना शिक्षकले औषतमा ९ जना विद्यार्थीलाई मात्र पठन पाठन गराएको देखियो जुन शिक्षा नियमावलीले तोकेको अनुपात भन्दा ज्यादै कम रहेको छ । पालिकाले विद्यार्थी संख्या अनुसार शिक्षकको दरबन्दी मिलान गर्नुपर्दछ।

३७ **न्यून विद्यार्थी संख्या भएका विद्यालय-**

न्यून विद्यार्थी संख्या भएका विद्यालयः संघीय शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम ७७ उपनियम १ मा सामुदायिक विद्यालयको प्रत्येक कक्षामा विद्यार्थी संख्या पहाडमा सामान्यतया ४५ हुनुपर्ने उल्लेख छ । साथै नियमावलीको नियम १२ क मा विद्यालय गाभ्न लिइने आधारहरु उल्लेख गरेको छ। यस पालिका मातहतमा कुल ३९ सामुदायिक विद्यालय सञ्चालनमा रहेकोमा उक्त विद्यालयहरुलाई यस पालिकाबाट जम्मा रु.१८,९९,९०,०३५।- निकासा दिइएको विवरण प्राप्त भएको छ। उक्त विवरणअनुसार निम्नानुसार २५ विद्यालयमा उपरोक्त कानूनले तोकेभन्दा न्यून संख्यामा विद्यार्थी संख्या रहेको बेहोरा देखिन आयो।

सि.नं.	विद्यालय संख्या	विद्यार्थी संख्या		कुल निकासा रु
		देखि	सम्म	
१	१४	४५	६२६	१४०२०३१४०
२	२५	६	४४	४१७९४८९५
	३९	जम्मा		१८९९८०३५

३८ **निःशुल्क शिक्षा-**

नेपालको संविधानको अनुसूची ८ अनुसार आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा स्थानीय तहको अधिकारको सूची अन्तर्गत रहेको देखिन्छ । अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा २७ मा निजी लगानीका विद्यालयले प्रारम्भिक बालविकासदेखि बाह्र कक्षासम्मका कुल विद्यार्थी संख्या अनुसार पाँचसय जनासम्म, पाँचसयदेखि आठसय जनासम्म र आठसय भन्दा बढी विद्यार्थी संख्या भएका विद्यालयले क्रमशः कम्तीमा दश, बाह्र र पन्ध्र प्रतिशत विद्यार्थीलाई निःशुल्क शिक्षा प्रदान गर्न स्थान आरक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम १५१ मा संस्थागत विद्यालयले गरिब, अपाङ्ग, महिला, दलित र जनजाति विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था छ। पालिका अन्तर्गत कुल २ संस्थागत विद्यालय सञ्चालनमा रहेको विवरण प्राप्त भएको छ । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रका विद्यालयको अनुगमन गरी यस्ता छात्रवृत्ति कार्यक्रमको कार्यान्वियनको पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्द्धनको लागि यसरी छात्रवृत्ति पाउने विद्यार्थीको नाम, ठेगाना र रकम पालिकाको वेभसाइटबाट सार्वजनिकरण गर्नुपर्दछ ।

३९ **दिवा खाजा-**

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयबाट स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका २०८१।८२ को क्रियाकलाप नं. २.७.११.१ मा स्थानीय तहले सामुदायिक विद्यालयको प्रारम्भिक बालबिकास कक्षा देखि कक्षा ५ सम्ममा अध्यनरत विद्यार्थीहरुको लागि विद्यालयमा उपस्थिति हाजिरीको आधारमा प्रति विद्यार्थी रु.१५।- को दरले १८० दिनको लागि त्रैमासिक रुपमा दिवा खाजाको रकम निकासा दिने, दिवा खाजा व्यवस्था गर्दा बजारबाट खरिद गरिएका जङ्क फुडलाई निषेध गरी उपलब्ध भएसम्म स्थानीय कृषि उपजमा आधारित खाद्यान्न स्थानीय कृषक, कृषिमा आधारित सहकारी/साना कृषक समूहबाट खरिद गर्ने र स्थानीय कृषकसँग खरिद गरिएका खाद्यान्नको

परिमाण खुल्ने विवरण, बिल भरपाई सुरक्षित राख्ने र भएको खर्च विद्यालय व्यवस्थापन समिति वा खाजा व्यवस्थापन उपसिमितिबाट अनुमोदन गरी विद्यालयबाट सञ्चालित दिवा खाजा कार्यक्रमको निरीक्षण अनुगमन स्थानीय तहबाट गर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले विद्यार्थीहरुको उपस्थिति हाजिरी विद्यालयका प्रधानाध्यापक र विव्यस अध्यक्षबाट प्रमाणित गराई स्थानीय तहमा सङ्कलन गरी संख्या यकिन भएपश्चात मात्र त्रैमासिक रुपमा निकासा गर्नुपर्नेमा एकमुष्ट हिसाब गरी औषत दिन १८० ले हिसाब गरी ४३ वटा सामुदायिक विद्यालयको खातामा भौचर नं. २५६।२०८२।१।४ बाट रु.२६,५६,८००।– र ५०६।२०८२।३।१६ बाट रु.७,०७,७३१।- समेत रु.३३,६४,५३१।- निकासा गरेको छ। विद्यालयबाट प्राप्त बिल भरपाई पेस नभएको कारणले विद्यालयलाई दिएको निकासाबाट तोकिएको कार्यमा रकम खर्च भए नभएको तथा दिवा खाजाको मापदण्ड, गुणस्तर र व्यवस्थापनका सम्बन्धमा पालिकाबाट अनुगमन भएको पाइएन। पालिकाले अनुगमन निरीक्षण गरी कार्यक्रम कार्यान्वियनको प्रगति तथा तोकिएबमोजिमको मार्गदर्शन अनुसार खाजाको मापदण्ड, गुणस्तर लगायतका समग्र कार्यको बिल भरपाई संलग्न गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्दछ।

४० **कक्षा ६ दिवा खाजा-**

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयबाट स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका २०८१।८२ को क्रियाकलाप नं. २.७.११.१ मा स्थानीय तहले सामुदायिक विद्यालयको प्रारम्भिक बालबिकास कक्षा १ देखि कक्षा ५ सम्ममा अध्यनरत विद्यार्थीहरुको लागि विद्यालयमा उपस्थिति हाजिरीको आधारमा प्रति विद्यार्थी रु.१५।- को दरले १८० दिनको लागि त्रैमासिक रुपमा दिवा खाजाको रकम निकासा दिने व्यवस्था छ । पालिकाले कक्षा ६ मा अध्यनरत विद्यार्थीहरुको लागि पालिकाको बजेटमा व्यवस्था गरी १४ विद्यालयका २२९ विद्यार्थीलाई ९० दिनको प्रति दिन रु.१५।- को दरले रू.३,०९,१५०।– दिवा खाजा अनुदान निकासा गरेको छ । पालिकाको आन्तरिक आयलाई समेत विचार गरी कानुन बमोजिम अनुदान खर्च लेख्नुपर्दछ।

४१ **सेनिटरी प्याड खरिद-**

४१.१ सेनिटरी प्याड (वितरण तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७६ बमोजिम विद्यालयहरुले छात्राहरुको संख्या एकिन गरी आवश्यक पर्ने सेनिटरी प्याड शिक्षा शाखा मार्फत माग गर्ने र शिक्षा शाखाले स्थानीय तहमा भएको शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको तथ्याङ्कसँग भिडान गरी विद्यालयलाई आवश्यक हुने संख्यामा सेनिटरी प्याड उपलब्ध गराउनुपर्ने र विद्यालयले प्राप्त गरेको सेनिटरी प्याडको अभिलेख जिन्सी खातामा व्यवस्थित रुपले राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष सामुदायिक विद्यालयको कक्षा ६ देखि १२ सम्मका छात्राहरुका लागि कोटेशन मार्फत ३९४ मिति २०८२।२।३० जस्मिन हाउजिङ्ग प्रडक्ट प्रा.लिबाट ११२६४ प्याकेट निशुल्क सेनिटरी प्याड खरिद गरी रु.६,९८,२७५।- भुक्तानी गरेको छ । आर्थिक वर्षको अन्त्यमा १४ सामुदायिक विद्यालयहरुलाई ९९२० प्याकेट र ५ संस्थागत विद्यालयहरूलाई १३४४ प्याकेट प्याडहरू हस्तान्तरण गरेको विवरण पेस भएको छ । आर्थिक वर्षको सुरुमै खरिद गरी विद्यालयको मागको आधारमा वितरणको व्यवस्था मिलाउनुपर्नेमा अन्तमा खरिद गरेको पाइयो । पालिकाले अनुदान मार्फत वितरण गरेको सेनिटरी प्याड विद्यालयहरुमा आम्दानी बाँधेको प्रमाण, वास्तविक लाभग्राही (कक्षा ६-१२ सम्मका छात्राहरु) ले पाए नपाएको सम्बन्धमा अनुगमन तथा विद्यालयले लाभग्राही विद्यार्थीलाई वितरण गरेको भरपाइ पेस हुन आएन। कार्यान्वियन पुस्तिकाअनुसार प्रभावकारी अनुगमन गरी सेनेटरी प्याडको समुचित उपयोग हुने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

४१.२ (✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२६** को निर्णयले रू **८३,३२८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

४२ **शीर्षक फरक-**

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयबाट स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका २०८१।८२ को खण्ड १ को बुँदा नं. २(६) मा एक बजेट उपशीर्षकमा विनियोजन भएको रकम अर्को बजेट खर्च नगर्ने, स्वीकृत नर्म्सको परिधिभित्र कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिकामा उल्लेख गरिएका आधार र प्रकिया अनुरुप खर्च लेख्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले भौ.नं. ५६७।२०८२।३।२५ बाट माध्यमिक तह कक्षा (९-१०) मा अङ्ग्रेजी, गणित र विज्ञान विषयमा शिक्षक सहयोग अनुदान शीर्षकबाट भाग्योदय मा. वि. को नमूना विद्यालय भौतिक

निर्माणमा रु.७,५६,०००।- खर्च लेखेको छ। कार्यान्वयन पुस्तिकाअनुसार जुन बजेट शीर्षकमा बजेट विनियोजन भएको हो त्यही खर्च शीर्षकबाट खर्च मात्र खर्च गर्नुपर्नेमा फरक शीर्षकमा गरिएको खर्च नियमसम्मत नदेखिएको रु.

अनियमित भएको	७,५६,०००

४३ **कर कट्टी छुट-**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२६** को निर्णयले रू **१८,९००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

४४ **पाठ्यपुस्तक बढी निकासा-**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२६** को निर्णयले रू **२,०१९** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२६** को निर्णयले रू **१,६२१** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **३,६००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२६** को निर्णयले रू **८७१** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

४५ **छात्रवृत्ति बढी निकासा-**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-७** को निर्णयले रू **६,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२६** को निर्णयले रू **३,६००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

४६ **गैरआवासीय छात्रवृत्ति-**

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयबाट स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०८१।८२ को क्रियाकलाप नं. ७.२.१.१ को उपक्रियाकलाप ४.२ बमोजिम विद्यालयहरुलाई EMIS को तथ्याङ्कको आधारमा विद्यार्थीहरूको संख्या यकिन गरी स्थानीय तहले गैर आवासीय छात्रवृत्ति निकासा गर्ने र निकासा प्राप्त गरेपछि विद्यालयहरुले छात्रवृत्ति प्राप्त गर्ने विद्यार्थी संख्या, छात्रवृत्ति बुझेको भरपाई र छात्रवृत्ति प्राप्त गर्ने विद्यार्थीहरुको नामनमेसी सहितको विवरण पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले ३९ सामुदायिक विद्यालयका कक्षा १-५ सम्मका दलित र छात्राहरूलाई गैरआवासीय छात्रवृत्ति वापत प्रति विद्यार्थी रु.४००।- को दरले ४२९।२०८२।३।६ बाट रु.२,०९,२००।– र ४८५।२०८२।३।१३ बाट रु.२०,५००।– समेत रु.२,२९,७००।– निकासा गरेकोमा निम्नानुसार विद्यालयले सम्बन्धित विद्यार्थीलाई वितरण गरेको भरपाई पेस नगरेकोले सो पेस गर्नुपर्ने अन्यथा असुल गर्नुपर्ने रु.

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	निकासा रकम
१	भवानी आ वि	२५००
२	प्रगतिशील आ वि	१६००
३	पब्लिक एकेडेमी मा वि	१४४००
४	दहथुम मा वि	१५७००
५	शिरुखर्क मा वि	३६००
६	सूर्यमुखी आ वि	४४००
	जम्मा	**४२२००**

प्रमाण पेश नगरेको	४२,२००

४७ **बढी भुक्तानी**- (५२४-2082-03-19):

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **३२,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

४८ **कृषि, पशु अनुदान-**

कृषि क्षेत्रको रुपान्तरण, कृषि तथा पशुपन्छीजन्य व्यवसाय प्रवर्द्धन लगायतका कृषि, पशुपन्छी, बालीनाली, मत्स्य आदि सम्बन्धी अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यक्रमबाट विभिन्न व्यक्ति तथा समूहलाई अनुदान दिएको देखिन्छ । यस्ता कार्यक्रम संघका साथै प्रदेश तथा स्थानीय तह मार्फत सञ्चालन गर्न विभिन्न नीति कार्यविधि तथा निर्देशिका नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहबाट समेत तर्जुमा भएको देखिन्छ । सोही बमोजिम लक्षित कृषक वर्गलाई अनुदान वितरण वापत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार यस वर्ष यस पालिकाबाट १५९० कृषक तथा समूहको लागि निम्नानुसार रु.५६,७७,४३१।- खर्च भएको देखिन्छ । यस्ता खर्चको पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्द्धनको लागि यसरी अनुदान प्राप्त गर्ने कृषकको नाम, ठेगाना र अनुदानको किसिम तथा रकम वेभसाइटबाट सार्वजनिकरण गर्नु गराउनु पर्दछ ।

क्र.सं.	अनुदानको किसिम	लाभग्राही संख्या		अनुदानको सिमा	खर्च भएको रकम
१	खाद्यान्न बालीको उन्नत बीउ उपयोगमा अनुदान (धान)	धान	१६०	५०.००%	३१६८६५
		मकै	४२		
		गहुँ	५३		
२	वर्षे फलफूलको बिरुवा वितरण कार्यक्रम		८७	५०.००%	३०३७७०
३	खायन आलु उत्पादनका लागि उन्नत बिउ वितरण कार्यक्रम		४०८	५०.००%	१४०८०८०
४	मिनी टिलर वितरण कार्यक्रम		४५	५०.००%	८१००००
	जम्मा		795		2838715.5
		जम्मा	१५९०		५६७७४३१

४९ **लागत सहभागिता**- (२५७-2082-01-07):

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२६** को निर्णयले रू **११४,४०५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

५० **अनुगमन भत्ता-**

अर्थ मन्त्रालयबाट जारी कार्य सञ्चालन निर्देशिका, २०८१ नवौ संशोधन र गण्डकी प्रदेश खर्चको मापदण्ड, २०७९ मा तालिम, कार्यक्रम तथा गोष्ठीमा अनुगमन गरे वापत भत्ता पाउने उल्लेख गरेको छैन । खाद्यन्न बालीको उन्नत बिउ उपयोग अन्तर्गत विभिन्न मितिमा ४ पटक कृषि विउविजकको अनुगमन गरेको भनी पदाधिकारी सहित १६ जना कर्मचारीले अनुगगन वापत प्रति दिन रु.१५००।- को दरले भौ.नं. ५५९।२०८२।३।२५ बाट रु.७२,०००।–भत्ता लिएकोमा उक्त भत्ता दिन मिल्ने कानुनी व्यवस्था रहेको देखिदैन। यसरी कानुनमा व्यवस्था नभएको अनुगमन भत्ता नियमसम्मत नदेखिएको रु.

अनियमित भएको	७२,०००

५१ **पदाधिकारी अनुगमन भत्ता-**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **५,६५२** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

५२ **औषधी खरिद-**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५ को उपनियम १(क) मा पच्चिस लाख रुपैयाँसम्मको औषधिजन्य मालसामान उत्पादकले राष्ट्रिय स्तरको समाचार पत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको बिक्री मूल्यमा सोझै खरिद गर्न सकिने व्यवस्था छ। पालिकाले यो वर्ष एक बिक्रेताबाट इ बोलपत्रको बिधिबाट, बाँकी ४ बिक्रेताबाट खुला दरभाउपत्रको माध्यमबाट र १ बिक्रेताबाट इ बोलपत्रको मूल्यमा जनस्वास्थ्य सम्बन्धी औषधि खरिदमा जम्मा रु.२१,७१,४४७।- भुक्तानी गरेको विवरण प्राप्त भएको छ। यस सम्बन्धी देखिएको व्यहोराहरु निम्नानुसार छन्:

- आपूर्ति हुने औषधि डव्लु.एच.ओ. सटिफइड हुनुपर्ने औषधिको उत्पादन मिति, ब्याच नं र म्याद समाप्त मिति उल्लेख गरी सम्बन्धित विषय विज्ञबाट मुचुल्का उठाई राख्ने नगरेको तथा उक्त औषधि बिक्रीको लागि होइन भन्ने व्यहोरा खुलाएको प्रमाण समावेश नभएको,
- आपूर्ति भएका औषधि एंव सर्जिकल सामान स्टोर दाखिला हुनुअघि स्पेशीफिकेशन अनुसार भए/नभएको नखुलाएको कारण औषधिको गुणस्तर र म्याद सम्बन्धमा यकिन गर्न सकिएन,
- औषधिको जिन्सी कितावमा आम्दानी बाँध्दा खरिद गरेको र जिल्लाबाट हस्तान्तरण भई आएको खुल्ने गरी व्यवस्थित रुपमा आम्दानी बाँध्ने नगरेको,
- औषधिको खर्च घटाउदा माग फारामको आधारमा घटाउनु पर्नेमा एकमुष्ट घटाउने गरेको,

तसर्थ औषधिको खरिद, आपूर्ति, दाखिला तथा खर्चको विवरण अद्यावधिक हुने गरी अभिलेख राख्ने, तोकीएको गुणस्तर अनुसार कै औषधि प्राप्त भए नभएको यकीन गरी हस्तान्तरण तथा खरिद गरिएको औषधिको विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने तथा आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बांकी रहेको औषधिहरुको जिम्मेवारी सारी जिन्सी अभिलेख व्यवस्थित गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

(क) औषधिको सदुपयोगः आर्थिक कार्यबिधी तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐन,२०७६ को दफा ५५ मा सरकारी सम्पत्तिको संरक्षण तथा तोकिएको प्रयोजनमा प्रयोग गर्नुपर्ने सम्वन्धमा उल्लेख रहेको छ । नियमावली,२०७७ को नियम ९४ मा सरकारी सम्पत्तिको जिम्मा र

संरक्षण सम्वन्धमा प्रावधानहरु रहेका छन् । कार्यालयमा गतवर्ष खर्च नभइ योवर्ष मौज्दात सरि आएका, योवर्ष आफैले खरिद गरेका र संघिय तथा प्रदेश सरकारका सम्वन्धित बिभिन्न निकायबाट बिभिन्न समयमा हस्तान्तरण भइ आएका समेतका औषधि, सर्जिकल समान तथा उपकरणहरुको पालिका केन्द्रमा रहेका र मातहतका स्वास्थ्य संस्थामा रहेका औषधि तथा सर्जिकल सामानहरु र उपकरणको कायम मान्य अवधि समेत देखिनेगरी कार्यालयले अभिलेख अद्यावधिक गरेको देखिन आएन। कार्यालयबाट प्राप्त विवरण अनुसार निम्नानुसार विभिन्न परिमाणका औषधिहरु यो आ.व. २०८१।८२ को अन्त्यमा म्याद समाप्त भइ प्रयोगमा ल्याउन नसकिने अवस्थामा पुगेको देखियो । जसमध्ये धेरैको मूल्य समेत नखुलेको व्यहोरा प्राप्त विवरणबाट देखियो । यसप्रकार औषधिहरु नोक्सानी हुनुमा तालुक सरकारका निकायहरुले घटी म्याद भएका औषधिहरु ढिलागरी पठाएबाट सो बमोजिमको अवस्था श्रृजना हुन गएको व्यहोरा लेखापरीक्षणको क्रममा जनाइएको छ । यसरी सर्वसाधारण जनताको सुबिधालाइ लक्षित गरी खरिद गरीएका औषधिहरु हानी नोक्सानी नहुने गरी समुचित तवरले व्यवस्थापन हुनुपर्दछ ।

क्र.सं.	औषधीको नाम	प्राप्ति	म्याद सकिने मिति	परिमाण	मुल्य रु
1.	Tab.vitamin B complex	प्रदेश सरकारबाट	2025/4/31	१०००	५४०
2.	Tab.Azithromycin 500mg	प्रदेश सरकारबाट	2025/0७/31	७००	१३३००
3.	cloxacilline500mg	प्रदेश सरकारबाट	2025/06/30	५००	200
4.	Frusemide 40mg	प्रदेश सरकारबाट	2025/0७/31	500	50
5.	Hyosine10mg	प्रदेश सरकारबाट	2025/7/31	500	५०००
6.	Tab.amoxycilline125mg	प्रदेश सरकारबाट	2025/05/30	१000	१५००
			जम्मा रु	४२००	२१०९०

५३ **निःशुल्क उपचार सहायता-**

५३.१ जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ को दफा ३ मा स्वास्थ्य सेवाको पहुंच तथा सुनिश्चितता हुने व्यवस्था रहेको छ ।नेपाल सरकार स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट जारी गरेको विपन्न नागरिक औषधि उपचार कोष निर्देशिका, २०७५ को दफा ३ मा विपन्न नागरिकलाई औषधि उपचार वापत आर्थिक सहायता दिने प्रवन्ध गरिएको तथा दफा ४ मा यस्तो सेवा लिने प्रक्रिया वारेमा उल्लेख छ ।सोही मन्त्रालयबाट जारी भएको विपन्न नागरिक औषधिउपचार कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०८० ले पनि विपन्न नागरिकलाई औषधि उपचार वापत सहायता दिने प्रक्रिया बारेमा विस्तृत उल्लेख गरिएको छ ।नेपाल सरकारले यस्ता कार्यको लागि बजेट व्यवस्था गरेको देखिन्छ । सोही बमोजिम विपन्न नागरिक, असहाय तथा गरीब जस्ता लक्षित वर्गलाई निशुल्क उपचार वापतको आर्थिक सहायता वितरण वापत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार यस वर्ष यस पालिकाबाट ३८ जनाको लागि रु.३,८०,०००।- खर्च भएको देखिन्छ । यस्ता खर्चको पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्द्धनको लागि यसरी सहायता प्राप्त गर्ने व्यक्तिको नाम, ठेगाना र उपचारको किसिम तथा रकम वेभसाइटबाट सार्वजनिकरण गर्नुपर्दछ ।

क्रम	**उपचारको किसिम**	**व्यक्ति संख्या**	**रकम**
१	क्यान्सर	२६	२६००००
२	डायलासिस	१२	१२००००
	जम्मा	३८	३८००००

५३.२ जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ को दफा ३ मा स्वास्थ्य सेवाको पहुंच तथा सुनिश्चितता हुने व्यवस्था रहेको छ।नेपाल सरकार स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट जारी गरेको विपन्न नागरिक औषधि उपचार कोष निर्देशिका, २०७५ को दफा ३ मा विपन्न नागरिकलाई

औषधि उपचार वापत आर्थिक सहायता दिने प्रवन्ध गरिएको तथा दफा ४ मा यस्तो सेवा लिने प्रक्रिया वारेमा उल्लेख छ ।सोही मन्त्रालयबाट जारी भएको विपन्न नागरिक औषधिउपचार कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०८० ले पनि विपन्न नागरिकलाई औषधि उपचार वापत सहायता दिने प्रक्रिया बारेमा विस्तृत उल्लेख गरिएको छ ।नेपाल सरकारले यस्ता कार्यको लागि बजेट व्यवस्था गरेको देखिन्छ । सोही बमोजिम विपन्न नागरिक, असहाय तथा गरीब जस्ता लक्षित वर्गलाई निशुल्क उपचार वापतको आर्थिक सहायता वितरण वापत वर्ष यस पालिका अन्तर्गतका ६१ जनाको लागि रु.५,३१,००,०००।- सिफारिस गरेको व्यहोरा निम्नानुसार देखिन्छ । यस्ता खर्चको पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्धनको लागी यसरी सहायता प्राप्त गर्ने व्यक्तीको नाम, ठेगाना र उपचारको किसिम तथा रकम खुल्ने विवरण सम्वन्धित अस्पतालबाट प्राप्त गरी लक्षित वर्गले उक्त अनुदान वा सहायता पाए नपाएको बारेमा अनुगमन र विवरण वेभसाइटबाट सार्वजनिकरण गर्नु गराउनु पर्दछ ।

क्र.सं.	अस्पताल: नाम ठेगाना	उपचारको किसिम	व्यक्ति संख्या	रकम
१	चितवन मेडिकल कलेज लिमिटेड भरतपुर चितवन	मुटु सम्बन्धी रोग	१	प्रति व्यक्ति एक लाखका दरले
२	बि.पि.कोइराला मेमोरियल क्यमन्सर अस्पताल , भरतपुर चितवन	क्यान्सर सम्बन्धी रोग	१२	
३	मनमोहन काड्रियोथोर्रासिक भास्कुर तथा ट्रान्सप्लान्ट सेन्टर काठमान्डौं	मुटु सम्बन्धी	६	
४	नेपाल क्यान्सर हस्पिटल एण्ड रिसर्च सेन्टर , ललितपुर	क्यान्सर सम्बन्धी रोग	६	
५	शहिद गंगलाल राष्ट्रिय हृदय केन्द्र , काठमान्डौं	मुटु सम्बन्धी	११	
६	त्रिभुवन विश्व विद्यालया शिक्षण अस्पताल काठमान्डौं	क्यान्सर सम्बन्धी	२	
७	पोखरा स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिस्ठान पोखरा	स्पाइनल कर्ड इन्जुरी	१	
८	चरक मेमोरियाल हस्पिटल प्रालि , पोखरा	मृर्गौला सम्बन्धी	१	
९	वालिङ सामुदायिक डायलासिस सेन्टर , स्याङ्जा	मृगौला सम्बन्धी रोग	३	
१०	गण्डकी मेडिकल कलेज , पोखरा	मुटु सम्बन्धी रोग	१	
११	नेपाल प्रहरी अस्पताल काठमाण्डौं.	क्यान्सर सम्बन्धी रोग	१	
१२	काठमाण्डौं क्यान्सर सेन्टर , भक्तपुर	क्यान्सर सम्बन्धी रोग	२	
१३	पोखरा स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान , पोखरा	मुटु सम्बन्धी रोग	१	
१४	गण्डकी मेडिकल कलेज , पोखरा	हेड इन्जुरी	१	
१५	नेपाल मेडिसिटी हस्पिटल ललितपुर	मुटु सम्बन्धी	१	
१६	मणिपाल शिक्षण अस्पताल पोखरा	मुटु सम्बन्धी	१	
१७	स्पाइनल इन्जुरी पुनस्थापना केन्द्र भैसेपाटी , काभ्रे	स्पाइनल कर्ड इन्जुरी	१	
१८	चरक मेमोरियाल हस्पिटल प्रालि , पोखरा	मुटु सम्बन्धी रोग	१	
१९	संक्रामक तथा सरुवा रोग अस्पताल , पोखरा	मृगौला सम्बन्धी रोग	१	
२०	मणिपाल शिक्षण अस्पताल पोखरा	मृगौला सम्बन्धी रोग	१	
२१	गण्डकी मेडिकल कलेज , पोखरा	क्यान्सर सम्बन्धी रोग	२	
२२	मणिपाल शिक्षण अस्पताल पोखरा	क्यान्सर सम्बन्धी रोग	१	
२३	पाटन अस्पताल लगनखेल , ललितपुर	मृगौला सम्बन्धी रोग	१	
२४	गण्डकी मेडिकल कलेज , पोखरा	स्पाइनल कर्ड इन्जुरी	१	
२५	चितवन मेडिकल कलेज भरतपुर , चितवन	क्यान्सर सम्बन्धी रोग	१	
			61 जना	

५४ **प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रम-**

स्थानीय तहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूत गराउन एवम् सामूदायिक पूर्वाधारहरुको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीयतह भित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ । यस कार्यक्रम व्यवस्थित रुपमा सञ्चालनका लागि प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ तयार गरेको छ । यस कार्यक्रम अन्तर्गत

पालिका अन्तर्गत ९ वडामा एक सीप विकास तालिमसहित ३० योजना सञ्चालन गरी यस वर्ष ८१ जनालाई औसत ५१ दिनले ४१२४ दिन रोजगारी उपलव्ध गराई रु.४१,६४,३२०।- श्रमिक ज्याला खर्च गरेको छ । पालिकाका नियमित योजना र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गतका योजना छनौट गर्दा योजना छनौटको आधार नखुलाएकोले दोहोरो परे नपरेको सम्बन्धमा स्पष्ट हुन सकिएन । योजनामा दोहोरो नहुने गरी योजना छनौट गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ । उक्त खर्चवाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सृजना भए तापनि कामको दीगोपना तथा दीर्घकालीन रोजगारी सिर्जना भएको देखिंदैन । तसर्थ कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका बमोजिम व्यवस्थित तवरले कार्य सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।

५५ **पदाधिकारीलाई यातायात-**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२७** को निर्णयले रू **१९,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

५६ **बीस प्रतिशत लागत सहभागिता-** (५१८-2082-03-17):

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२६** को निर्णयले रू **६४,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८१/८२

कार्यालय र स्थान : भीरकोट नगरपालिका, स्याङ्जा , भीरकोट नगरपालिका , स्याङ्जा

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	थम्मन सिंह गौतम	२०८१-६-४	
कार्यालय प्रमुख	धर्मराज ढुंगाना	२०८०-२-२६	२०८१-६-६
कार्यालय प्रमुख	hariram nagila	२०८१-०९-२४	२०८१-११-१३
कार्यालय प्रमुख	उदय बहादुर पराजुली	२०८१-११-२६	
लेखा प्रमुख	जब्बर अलि मियाँ	२०७७-४-१	२०८२-०४-११

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
४६०,३९६	८२८,०००	१,११८,६१८	०	०	०
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	२,४०७,०१४
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	१,५३६,८१४
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	८७०,२००

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		३२९०२८९२.१	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	३९६३९००८३.११	चालु खर्च	३८०५०८६८७.१
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	१९०६३०००	पूँजीगत खर्च	११२३५१३३८.२७
राजश्व बाँडफाँट	९७०४००००.०५	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	२१२५७२९९७.१२
आन्तरिक आय	४२८८६२०१.१७		
अन्य आय	१८८६०१५०२.९९		
कुल आय	७४३९८०७८७.३२	कुल खर्च	७०५४३३०२२.४९
बाँकी मौज्दात		७१४५०६५६.९३	

अनुसूची - २

बेरूजु दफा ३.१ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची - ३

प्राप्तिर भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (बजेट र गैरबजेट निकाय)

क्र.स./आर्थिक सङ्केत	विवरण	टिप्पणी नं	चालु आ.ब.को कारोबार		
			नगद	तेस्रोपक्ष भुक्तानी (सोझै भुक्तानी)	जम्मा
	राजस्व अनुदानर अन्य प्राप्ति				
११०००	कर		१०९३७८२७८	०	१०९३७८२७८
१३०००	अनुदान		३९२१८७७५२	०	३९२१८७७५२
१४०००	अन्य राजस्व		४००९२७७२	०	४००९२७७२
१५०००	विविध प्राप्ति		१७८७०३	०	१७८७०३
क	कुल जम्मा प्राप्ति		५४१८३७५०५		५४१८३७५०५
३	चालु		३८१५०८६८७	०	३८१५०८६८७
२१०००	पारिश्रमिक / सुविधा		३८८४२८६३	०	३८८४२८६३
२२०००	मालसामान तथासेवाको उपयोग		१०१८००८३३	०	१०१८००८३३
२५०००	सहायता (Subsidy)		११२१६४८	०	११२१६४८
२६०००	अनुदान		२३६९०९३२०	०	२३६९०९३२०
२७०००	सामाजिक सुरक्षा		१३२९०५०	०	१३२९०५०
२८०००	अन्य खर्च		१५०४९७४	०	१५०४९७४
४	पूंजीगत		११२३५१३३८	०	११२३५१३३८
३१११०	भवन तथा संरचना		२९३९७००	०	२९३९७००
३११२०	सवारी साधनमेशिनरी औजार फर्निचर्स तथा फिक्चर्स		१०१२५८०	०	१०१२५८०
३११३०	अन्य पूँजीगत खर्च		१३७४०००	०	१३७४०००
३११५०	सार्वजनिक निर्माण		१०४६६१९५८	०	१०४६६१९५८
३११६०	निर्मितसरचनाकोसुधार खर्च		२३६३१००	०	२३६३१००
३१३१०	बहुमूल्य सामानहरु		०	०	०
५	वित्तीय		०	०	०
ख)	कुल जम्मा भुक्तानी		४९३८६००२५		४९३८६००२५
ग)	बचत /कमी (ग =क-ख)		४७९७७४८०		४७९७७४८०
घ)	धरौटी आकस्मिककोष लगायतका अन्य कोषको मौज्दातको थप/घट (+/-)		-१६२०४९१		-१६२०४९१

घ.१)	कट्टी रकमभुक्तानी/दाखिला गर्न बाकी			
ङ)	यस आ.ब.को नगदतथा बैंक मौज्दात (बचत /(कमी)) (ङ = ग+घ)	४६३५६९८९		४६३५६९८९
च)	गत आ.व.को नगदतथा बैंक मौज्दात	२२२७७९९७		२२२७७९९७
छ)	विनिमयनाफा/घाटा तथा अन्य समायोजन			
ज)	आ.व. अन्तकोबाँकी नगद तथा बैंक मौज्दात (ज= ङ+च+छ)	६८६३४९८६		६८६३४९८६

सुझाव

स्थानीय तहहरूद्वारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गरी समयमै पारित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- नेपालको संविधानको धारा ५९ को उपधारा ७ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट घाटा व्यवस्थापन तथा अन्य वित्तीय अनुशासन सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानुन बमोजिम हुने उल्लेख भएकोमा कतिपय प्रदेश र स्थानीय तहले यस सम्बन्धी कानुन निर्माण गर्दा संघीय कानुनसँग सामाञ्जस्यता कायम नगरेकोले यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।
- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।
- स्थानिय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- व्यावसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितता हुन पर्दछ। यस्तो निर्माण व्यक्तिगत स्वामित्व रहेको जग्गा वा सम्पत्तिमा गरिनु हुँदैन ।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ। निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ ।

- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चितताबेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।
- उपभोक्ता समितिबाट काम गराउँदा खरिद सम्झौतामा तोकिए बमोजिमको जनसहभागिताको अंश समितिबाट व्यहोर्ने गरी सम्झौता गरेकोमा कतिपय काममा सो अंश व्यहोरेको यकिन नगरी भुक्तानी दिएकोले सम्बन्धित कर्मचारीलाई जवाफदेही बनाउनुपर्दछ ।
- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।
- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फर्स्यौट गर्नुपर्दछ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फर्स्यौटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ । लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फर्स्यौट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फर्स्यौट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- जिन्सी सामग्री, यन्त्र उपकरण तथा औजारहरु आवश्यकता र औचित्यका आधारमा खरिद गरी उपयोगको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । मौज्दातमा रहेका यन्त्र, उपकरण र औजार मर्मत सम्भार गरी उपयोग हुन नसक्ने अवस्था एकीन गरेर मात्र खरिद गर्नुपर्दछ ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौता तथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ। एकै प्रकारको कामको लागि निकायगतरूपमा अलग - अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह तय गरिनुपर्दछ ।
- सेवाग्राही समेतको योगदानमा आधारित रही विभिन्न कोषको स्थापना भएकोमा यस्ता कोषको रकम खर्च गर्दा सेवाग्राहीको हित संरक्षण भएको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।

- स्थानीय तहहरूमा रहेका भारी यन्त्र उपकरणहरू निःशुल्करूपमा समेत प्रयोग गरेको कारण ती उपकरणबाट प्राप्त आम्दानी भन्दा सञ्चालन खर्च बढी रहेको देखिन्छ। अतः यस्ता उपकरण प्रयोगको शुल्क तोकी प्रयोग गरेको लगबुकको आधारमा शुल्क असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- कतिपय कार्यसम्पन्न भइसकेका शीतभण्डारहरू प्राविधिकरुपले अधुरा भई सञ्चालन तथा उपयोग नभएको र निर्माणाधीन तथा निर्माण भइसकेका शीत भण्डारहरू गुणस्तरीय नदेखिएकोले यसमा सुधार गरी सञ्चालन गर्नुपर्दछ। स्थानीय आवश्यकता विश्लेषण गरी दिगो सञ्चालनको सुनिश्चितता गरेर मात्र शीतभण्डारहरू निर्माण गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक लेखापरीक्षण नुहने, भएकोमा प्रतिवेदन नदिने, प्रतिवेदनमा उल्लिखित बेहोरा कार्यान्वियन नहुने, आन्तरिक लेखापरीक्षकलाई फरक जिम्मेवारीमा खटाउने गरेकोले आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रभावकारी देखिँदैन। आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।
- पालिकामा निर्माणाधीन आधारभूत अस्पताल र कार्यालय भवन समयमै निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्दछ । पालिकामा सञ्चालित आधारभूत अस्पतालको कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन सुत्र प्रणाली बमोजिम गरी पालिकाको वित्तीय विवरणमा खुलासा गर्नुपर्दछ।